

The impact of the urban body on citizenship culture with the approach of sustainable urban development in the cities of Kashan and Yasuj

Farshad Falahati, Rasool Heydari Sureshjani¹ , Mohammad Ganji

¹- Master's student in Geography and Urban Planning, Department of Geography and Tourism, Faculty of Natural Resources and Earth Sciences, University of Kashan, Iran.

²- Assistant Professor, Department of Geography and Tourism, Faculty of Natural Resources and Earth Sciences, University of Kashan, Iran. E-mail: rasol_heidary@kashanu.ac.ir

³- Associate Professor, Department of Social Sciences, Faculty of Humanities and Law, University of Kashan, Iran, Kashan, Iran.

Article Info

ABSTRACT

Article type:

Research Article

Article history:

Received: 24 June 2022

Revised: 14 September 2022

Accepted: 5 November 2022

Published online: 21 March 2023

Keywords:

urban body, Citizenship culture, Sustainable urban development, Kashan, Yasuj.

Introduction: The urban body consists of buildings, streets, equipment, facilities, road network and city furniture, which are considered as the main components of the city. The quality of the characteristics of the city's body has an effect on the lives of the residents. Just as the shape and evolution of cities over time has caused demographic and economic changes and urban development measures, and these changes have created certain problems and issues in cities, and one of the important issues of cities is the culture of citizens. In this regard, the present study is a comparative study of the impact of the urban body on the culture of citizenship in the cities of Kashan and Yasouj.

Data and Method: Descriptive-analytical research method and information was collected using questionnaire tool. The sample size was 384 questionnaires calculated by Cochran's formula and according to the population of the statistical population, 266 people were distributed for Kashan city and 118 people for Yasuj city. SPSS and AMOS software were used for data analysis and structural equation modeling.

Results: The findings show that among the indicators of the urban body (furniture, roads and readability of the city) in Kashan city with a weight of 0.93 and the urban transportation factor in Yasuj city with a weight of 0.81 and among the indicators of citizenship culture, it is a joint factor. Social responsibility in Kashan city with a weight of 0.81 and in Yasuj city with a weight of 0.79 have the highest factor loads. Also, the coefficient of influence of urban body on citizen culture was 0.33 in Kashan city and 0.21 in Yasuj city.

Conclusion: The results of the research explain the significant relationship between the indicators of the urban body and the dimensions of citizenship culture in the cities of Kashan and Yasouj. Therefore, after a more detailed analysis, it was determined that among the indicators of the urban body, respectively, the factor (furniture, roads, and readability of the city) and the factor of urban transportation are more important than other indicators in the opinion of the people of Kashan and Yasouj cities, and the overall estimation of the indicators of citizenship culture. It showed that the two cities of Kashan and Yasouj need more strengthening in terms of the tendency to follow the law and environmental behavior.

Cite this article: Falahati, Farshad., Heydari Sureshjani, Rasool., Ganji, Mohammad. (2023). The impact of the urban body on citizenship culture with the approach of sustainable urban development in the cities of Kashan and Yasuj. *Urban Social Geography*, 10 (1), 103-124. <http://doi.org/10.22103/JUSG.2023.2091>

© The Author(s).

Publisher: Shahid Bahonar University of Kerman.

DOI: <http://doi.org/>

¹- **Corresponding Author: Rasool, H.**, University of Kashan, Kashan, Iran.

✉ rasol_heidary@kashanu.ac.ir

☎ (+98) 9137343498

English Extended Abstract

Introduction

A city is a physical complex that was formed based on the activities and needs of its residents, and that people were active within it depending on their individual or group needs. And its different spaces are a platform or container for human behavior and on the other hand, they have a strong influence on the activities and behaviors of the residents. The impact that the physical environment has on culture sometimes, instead of being constructive, leads people's lives in a direction where it is sometimes thought that the past conditions were better than this. In the micro dimension, the major changes that have been made in the shape, condition of buildings and spatial organization can affect the way of life, customs, attitude, values, form and amount of communication and generally the culture of people. At the scale of the city, one of the major factors that urban planners emphasize today is the urban space as a platform for citizen interaction. The civic life of the city consists of the three main pillars of the city body, citizen and urban management, and the need for cooperation and interaction of these three pillars is becoming more and more apparent. In this regard, the necessity of realizing citizenship at local and urban levels is one of the current challenges of urban management and planning systems. And the forming factors in the concept of citizenship are the components such as citizen participation in the administration of local and urban affairs, the rights and duties of citizens. One of the important dimensions of citizenship is citizenship culture. Creating, expanding and deepening citizenship culture and ethics can solve many urban and social issues that developing countries are facing. In such a way that compliance with citizenship culture is effective in increasing civic commitment, trustworthiness, sense of social responsibility, social participation, and lawfulness of citizens. In this regard, the present study has examined and compared the impact of the urban body on the culture of citizenship in the cities of Kashan and Yasouj. The final goal of this research is to reach the issue of whether the physical structure of cities has an effect on people's behavior and is related to the explanatory relationship between the urban body and citizenship culture and to a greater extent the behavior of citizens.

Data and Method

The current research is descriptive-analytical. Information was collected using survey research and questionnaire tools and distributed randomly among the citizens of Kashan and Yasouj cities. So that the sources and information needed in the literature section of the research have been done through documentary and library studies and the background of the research. The statistical population of the research is 304,487 people in Kashan city and 134,532 people in Yasouj city. The sample size was calculated using Cochran's formula with an error level of 5%, 384 people and according to the population of the statistical population, the sample size was allocated to Kashan city 266 people and Yasouj city 118 people. For the descriptive and inferential analysis of the data, the t test with two independent samples was used in SPSS software, and in order to explain and model the effects and meaningful relationship between the indicators of the urban body and the dimensions of citizenship culture, structural equation modeling was also used in AMOS software.

Results

The results of the structural equations of the research in Kashan city show that among the indicators of the urban body of the factor (furniture, roads and readability of the city), the factor load is the highest with a weight of 0.93. And among the indicators of citizenship culture, the social responsibility factor has the highest factor load with a weight of 0.81. The altruistic behavior factor with a factor load of 0.64 was ranked third, followed by the factors of walking, urban transportation, social participation, tendency to follow the law and environmental behavior with factor loads of 0.58, 0.56, 0.55, 0.26, 0.08 are ranked next. And there is a 0.33 significant relationship between the urban body and citizen culture in Kashan city. Also, the findings of the second-order factor model in Yasouj show that among the indicators of the urban body, the factor of urban transportation has the highest factor load with a weight of 0.81. And among the indicators of citizenship culture, the social responsibility factor has the highest factor load with a weight of

English Extended Abstract

0.79. The factor of altruistic behavior with a factor load of 0.73 was ranked third, followed by pedestrian factors (furniture, roads and readability of the city), social participation, tendency to follow the law and environmental behavior with factor loads of 0.64, 0.61, 0.56, 0.45, 0.23 are ranked next. And there is a significant relationship between urban body and citizen culture in Yasuj city 0.21.

Conclusion

The refore, the present research explains the meaningful relationship between the indicators of the urban body and the dimensions of citizenship culture in the cities of Kashan and Yasouj. Among the indicators of the urban body, respectively, the factor (furniture, roads and readability of the city) and the factor of urban transport are more important than other indicators in the opinion of the people of Kashan and Yasouj cities. And among the indicators of citizenship culture, the factor of social responsibility has been the most important in Kashan and Yasouj. And the general estimation of citizenship culture indicators showed that the two cities of Kashan and Yasouj need more strengthening in the dimensions of tendency to follow the law and environmental behavior.

تأثیر کالبد شهری بر فرهنگ شهروندی با رویکرد توسعه پایدار شهری در شهرهای کاشان و یاسوج

فرشاد فلاحتی، رسول حیدری سورشجانی^۱، محمد گنجی

۱- دانش‌آموخته کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشکده منابع طبیعی و علوم زمین، دانشگاه کاشان، ایران.

۲- استادیار گروه جغرافیا و گردشگری، دانشکده منابع طبیعی و علوم زمین، دانشگاه کاشان، ایران. رایانامه: rasol_heidary@kashanu.ac.ir

۳- دانشیار، گروه علوم اجتماعی، دانشکده علوم انسانی و حقوق، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران.

اطلاعات مقاله	چکیده
<p>نوع مقاله: مقاله پژوهشی</p> <p>تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۴/۰۳</p> <p>تاریخ بازنگری: ۱۴۰۱/۰۶/۲۳</p> <p>تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۸/۱۴</p> <p>تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۰۱/۰۱</p>	<p>مقدمه: کالبد شهری متشکل از ساختمان‌ها، خیابان‌ها، تجهیزات، تأسیسات، شبکه معابر و مبلمان شهر که به عنوان اجزای اصلی شهر محسوب می‌گردند. کیفیت ویژگی‌های کالبد شهر بر زیست ساکنان تأثیر دارد. همان‌طور که شکل و تکامل شهرها در طی زمان سبب تحولات جمعیتی، اقتصادی و اقدامات شهرسازی شده و این تحولات، معضلات و مسائل خاصی را در شهرها به وجود آورده و یکی از مسائل مهم شهرها فرهنگ شهروندان است. در این راستا پژوهش حاضر در پی بررسی تطبیقی تأثیر کالبد شهری بر فرهنگ شهروندی در شهرهای کاشان و یاسوج می‌باشد.</p> <p>داده و روش: روش تحقیق توصیفی - تحلیلی و اطلاعات با استفاده از ابزار پرسشنامه گردآوری شد. حجم نمونه با محاسبه فرمول کوکران ۳۸۴ پرسشنامه و به تناسب جمعیت جامعه آماری، برای شهر کاشان ۲۶۶ نفر و شهر یاسوج ۱۱۸ نفر توزیع گردید. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها و مدل‌سازی معادلات ساختاری از نرم‌افزارهای SPSS و AMOS استفاده گردیده است.</p> <p>یافته‌ها: یافته‌ها نشان می‌دهد که در میان شاخص‌های کالبد شهری عامل (مبلمان، معابر و خوانایی شهر) در شهر کاشان با وزن ۰/۹۳ و عامل حمل‌ونقل شهری در شهر یاسوج با وزن ۰/۸۱ و در بین شاخص‌های فرهنگ شهروندی به صورت مشترک عامل مسئولیت‌پذیری اجتماعی در شهر کاشان با وزن ۰/۸۱ و در شهر یاسوج با وزن ۰/۷۹ بیشترین بارهای عاملی به خود اختصاص داده‌اند. همچنین ضریب تأثیر کالبد شهری بر فرهنگ شهروندی در شهر کاشان ۰/۳۳ و در شهر یاسوج ۰/۲۱ بوده است.</p> <p>نتیجه‌گیری: نتایج تحقیق تبیین‌کننده رابطه معنادار بین شاخص‌های کالبد شهری و ابعاد فرهنگ شهروندی در شهرهای کاشان و یاسوج می‌باشد. بنابراین پس از تحلیل جزئی‌تر مشخص گردید که در میان شاخص‌های کالبد شهری به ترتیب عامل (مبلمان، معابر و خوانایی شهر) و عامل حمل‌ونقل شهری بیش از سایر شاخص‌ها از نظر مردم شهر کاشان و یاسوج از اهمیت برخوردار است و برآورد کلی شاخص‌های فرهنگ شهروندی نشان داد که دو شهر کاشان و یاسوج نیازمند تقویت بیشتر در ابعاد گرایش به پیروی از قانون و رفتار زیست‌محیطی می‌باشند.</p>
<p>کلیدواژه‌ها:</p> <p>کالبد شهری، فرهنگ شهروندی، توسعه پایدار شهری، کاشان، یاسوج.</p>	

استناد: فلاحتی، فرشاد؛ حیدری سورشجانی، رسول؛ گنجی، محمد (۱۴۰۲). تأثیر کالبد شهری بر فرهنگ شهروندی با رویکرد توسعه پایدار شهری در شهرهای کاشان و

یاسوج. *جغرافیای اجتماعی شهری*، ۱۰ (۱)، ۱۲۴-۱۰۳. DOI: <http://doi.org/10.22103/JUSG.2023.2091>

© نویسنده‌گان.

ناشر: دانشگاه شهید باهنر کرمان.

DOI: <http://doi.org/10.22103/JUSG.2023.2091>

مقدمه

کالبد یک شهر از مجموعه فیزیک و هندسه آن شکل می‌گیرد. فیزیک یک شهر یعنی مواد و مصالح تشکیل‌دهنده ساختمان‌ها، خیابان‌ها و دیگر اجزای سازنده پیکره شهر است و هندسه یک شهر هم‌شکل و چیدمان افقی و عمودی کلیه ساخت‌وسازهایی است که در عرصه شهر احداث می‌شوند (رهنمایی، ۱۳۹۰: ۷) در واقع شهر مجموعه‌ای کالبدی است که بر اساس فعالیت‌ها و نیازهای ساکنین آن شکل گرفته است که انسان‌ها بسته به نیازهای فردی یا گروهی خود درون آن فعالیت داشته و فضاهای مختلف آن بستر یا ظرفی برای رفتارهای انسان‌ها هستند و از سوی دیگر بر فعالیت‌ها و رفتارهای ساکنان تأثیر شدیدی می‌گذارند (الیاسی و همکاران، ۱۳۹۵: ۷۰) بر این اساس رابطه انسان با شهر چنان درهم پیچیده شده که به دقت نمی‌توان گفت آیا این انسان است که شهر را می‌سازد یا این شهر است که به انسان شکل می‌دهد (نامورمطلق، ۱۳۹۱: ۱۲) با این وجود شکل دادن شهر به انسان در بررسی میزان تأثیرگذاری کالبد شهری بر فرهنگ شهروندی، نیازمند تأملی از تأثیر کالبد شهر بر فرهنگ و معنا و مفهوم فرهنگ می‌باشد. معنای فرهنگ به عنوان یک مفهوم مبتنی بر سبک زندگی که به همه حوزه‌های زندگی انسانی اشاره دارد و از سوی دیگر، فرهنگ محدود و مبتنی بر هنر، که اشاره هر دو تعریف به فرآیند کلی توسعه انسانی و معنوی یا زیبایی‌شناختی و نتایج آن می‌نماید (Pirnes, 2009:159). تأثیری که محیط کالبدی بر فرهنگ می‌گذارد برخی اوقات به‌جای سازنده بودن، زندگی انسان‌ها را به سویی پیش می‌برد که گاه تصور می‌شود شرایط در گذشته بهتر از این بوده است. در بعد خرد، تغییرات عمده‌ای که در شکل، شرایط ساختمان‌ها و سازمان فضایی ایجاد شده است می‌تواند در نحوه شیوه زندگی، آداب و رسوم، نگرش، ارزش‌ها، شکل و میزان ارتباطات و به طور کلی فرهنگ مردم تأثیر گذارد، در مقیاس شهر یکی از عوامل عمده‌ای که امروزه شهرسازان بر آن بسیار تأکید می‌کنند فضای شهری به عنوان بستری برای تعامل شهروندان است (خستو و حبیب، ۱۳۹۵: ۳۲).

فضاهای شهری یکی از تأثیرگذارترین عوامل در هدایت الگوهای رفتار فردی و اجتماعی افراد هستند. تمامی رفتارهای انسان در فضاهای معینی شکل می‌گیرد که بستر رفتار به شمار می‌آیند (حاتمی نژاد و همکاران، ۱۳۹۹: ۹۹) و محیط کالبدی شهر می‌تواند بر رفتار، اخلاق و فرهنگ شهروندان اثر گذارد؛ یعنی رفتارهایی را تضعیف یا تشویق نماید (پاکزاد، ۱۳۹۱: ۵۴). حیات مدنی شهر از سه رکن اصلی کالبد شهر، شهروند و مدیریت شهری تشکیل شده و لزوم همکاری و تعامل این سه رکن، بیش‌ازپیش آشکار می‌شود (پاپلی یزدی و رجبی، ۱۳۸۶: ۵۱) در این راستا ضرورت تحقق شهروندی در سطوح محلی و شهری به عنوان یکی از چالش‌های کنونی نظام‌های مدیریت شهری و برنامه‌ریزی است و عوامل شکل‌دهنده به مفهوم شهروندی، مؤلفه‌های همچون مشارکت شهروندی در اداره امور محلی و شهری، حقوق و وظایف شهروندان می‌باشند (افشارکهن و ناجی مهر، ۱۳۹۳: ۲۹). شهروندی به عنوان یکی از شاخص‌های مهم پیشرفت و توسعه کشورها می‌باشد. یکی از ابعاد مهم شهروندی، فرهنگ شهروندی است. ایجاد، گسترش و تعمیق فرهنگ و اخلاقیات شهروندی، می‌تواند گره‌گشای بسیاری از مسائل شهری و اجتماعی باشد که کشورهای درحال توسعه با آن مواجه‌اند (همتی و احمدی، ۱۳۹۳: ۱۳۹). همان‌طور که زندگی در عصر حاضر عمدتاً از نوع شهری است نیاز به قوانین، ارتباطات و تعاملات خاص خود دارد و هرگونه وقفه، کوتاهی و نادیده گرفتن قوانین و ملزومات فرهنگ شهروندی و رعایت نکردن حقوق دیگران، خشونت‌ها، تنش‌ها و نامالایمات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی بسیاری را به وجود می‌آورد (مهدوی و عاشوری، ۱۳۹۳: ۲۴) به گونه‌ای که رعایت فرهنگ شهروندی در افزایش تعهد مدنی، اعتمادپذیری، احساس مسئولیت‌پذیری اجتماعی، مشارکت اجتماعی، قانونمند بودن شهروندان مؤثر است (شربتیان، ۱۳۸۷: ۱۲۰) در همین راستا پژوهش حاضر به بررسی و مقایسه تأثیر کالبد شهری بر فرهنگ شهروندی در شهرهای کاشان و یاسوج پرداخته است.

فضاها و مکان‌ها خود نماینده فرهنگ اند و از طرف دیگر این فضاها بر روی فرهنگ، جامعه و اقتصاد شهروندان اثر گذار است. از دلایل بررسی این موضوع پژوهشی مسئله مهم فرهنگ شهروندی است که آیا کالبد شهری توانسته تأثیر خود را بر فرهنگ شهروندی شهرهای ذکر شده داشته باشد و با توجه به این که شهر کاشان دارای بافت تاریخی و قدیمی در جوار بافت جدید است و در مقابل شهر یاسوج نوبنیاد بوده و بافت دارای ارزش تاریخی ندارد، چه تفاوت‌های محرز در رابطه مکان و فرهنگ بین این دو شهر وجود دارد و از دلایل انتخاب مقایسه این دو شهر می‌توان ویژگی‌های اقلیمی، جغرافیایی، تاریخی و فضایی متفاوت این دو مکان را ذکر کرد و مضاف بر آن دسترسی به این شهر جهت جمع‌آوری اطلاعات مزید بر علت بوده است. علی‌رغم اهمیت موضوع، تاکنون مطالعات انجام شده، به طور خاص به تأثیر کالبد شهری بر فرهنگ شهروندی بررسی نشده، بنابراین هدف نهایی این پژوهش با توجه به مطرح شدن ویژگی‌های دو شهر مورد مطالعه، دستیابی به این مسئله است که آیا ساختار کالبدی شهرها تا چه اندازه بر رفتارهای افراد تأثیرگذار باشد و در رابطه تبیین بین کالبد شهری و فرهنگ شهروندی و به نسبت بیشتر رفتار شهروندان است. فرضیات اصلی در این پژوهش بدین صورت قابل طرح است:

- ۱- بین کالبد شهری و فرهنگ شهروندی در شهر کاشان رابطه وجود دارد.
- ۲- بین کالبد شهری و فرهنگ شهروندی در شهر یاسوج رابطه وجود دارد.

پیشینه نظری

تأثیر عوامل محیطی را نمی‌توان بر فضای شهری انکار کرد و این نکته از نظر طراحی شهری اهمیت بسیار زیادی دارد، زیرا با استفاده از طراحی می‌توان بر فعالیت‌های انسانی یا به عبارت بهتر الگوهای رفتاری تأثیر گذاشت و فضاهای شهری را به گونه‌ای شکل داد که ضمن ایجاد زمینه بروز الگوهای رفتاری مناسب، مانع از انجام دادن رفتارهای نامطلوب از سوی شهروندان شوند (آرام و فرخی، ۱۳۹۲: ۴). الگوی رفتاری نشان‌دهنده نحوه رفتار مردم در فضا است که شامل تعاملات آنان با یکدیگر و با فضا می‌باشد (خطیبی، ۱۳۹۲: ۶۶) با این وجود، شکل دادن فضای شهر به رفتارهای انسان در بررسی میزان تأثیرگذاری کالبد شهری بر فرهنگ شهروندی، نخست نیازمند تأملی از معنا و مفهوم، شهروندی و رفتارهای شهروندی است. توماس اچ مارشال ۱ (۱۹۵۰)، جامعه‌شناس بریتانیایی در مقاله با عنوان "شهروندی و طبقه اجتماعی"، برای اولین بار از شهروندی به عنوان وضعیتی که به اعضای کامل یک جامعه اعطا می‌شود، اشاره کرد (Marshall, 1950: 149). ایسین و ترنر ۲ پیشنهاد می‌کنند که باید شهروندی را به طور مفهومی در سه محور اساسی چارچوب‌بندی کرد: میزان، محتوا و عمق. دولت-ملت میزان شهروندی را از طریق قوانین و سایر مرزها مشخص می‌کند. محتوا، نحوه تعریف و ترکیب حقوق و تعهدات در فرایند واقعی شهروندی را بررسی می‌کند و عمق شهروندی به میزان نفوذ رفتار شهروندی در زندگی روزمره افراد اشاره دارد (Janoski and Compion, 2015: 655-660). رفتار شهروندی مفهومی است که با مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی افراد همراه است که آگاهانه به دنبال کاهش تأثیر منفی اقدامات افراد بر جهان طبیعی و ساخت بشر (به عنوان مثال کاهش تولید زباله، استفاده از مواد غیر سمی، کاهش مصرف انرژی) است (Alhosseini Almodarresi et al, 2019: 3-4). جوهر رفتار شهروندی، مشارکت است. مشارکت مربوط به مشارکت فعال شهروندان در سه محیط اصلی: حاکمیت (عرصه ملی)، زندگی محلی (عرصه جمعی) و محل کار (عرصه سازمانی)

1- Thomas H. Marshall

2- Isin and Turner

(Vigoda and Golembiewski, 2001: 274-279). رفتار شهروندی نشان دهنده جنبه منحصر به فردی از کار افراد در یک جامعه است که شامل همه رفتارهای به ظاهر نوع‌دوستانه افراد به نفع جامعه‌ای که بازیگر آن عضو است، نشان داده شده است (Meshram and O'Cass, 2013: 260). بنابراین منظور از رفتار و رفتارهای مختلف شهروندان در این پژوهش که شامل رفتارهای زیست‌محیطی، رفتارهای نوع‌دوستانه، رفتارهای قانون‌گرایی، رفتارهای مشارکت جویانه و رفتارهای مسئولیت‌پذیری افراد در جامعه شهری است که مجموعه این رفتارها، شاخص‌های فرهنگ شهروندی می‌باشند و به طور کلی، فرهنگ شهروندی شامل مجموعه‌ای از عادات، اقدامات و مقررات مشترک است که باعث ایجاد حس تعلق و همزیستی شهری را تسهیل می‌کند و منجر به احترام و به رسمیت شناختن حقوق و وظایف شهروندی می‌شود (Riano, 2011: 211).

مارشال^۱ در مورد فرهنگ شهروندی، اشاره به سه نوع حقوق شهروندی کرده است: جنبه مدنی شامل حقوق لازم برای اعمال آزادی فردی مانند آزادی شخصی، آزادی اندیشه، ایمان و گفتار و حقوق مالکیت است. جنبه سیاسی به حقوق مشارکت در اعمال قدرت سیاسی، مشارکت در نهادهای قدرت سیاسی و رأی دادن و انتخاب اشاره دارد. سرانجام، جنبه اجتماعی به این معنی است که مردم از رفاه و امنیت اقتصادی برخوردارند (Qian, 2020: 33). گی ارمه^۲ معتقد است که ویژگی کلی فرهنگ شهروندی، چه از لحاظ رفتار و چه از نظر ارزش‌های اخلاقی است. شهروند نه تنها باید به حقوق خود بلکه باید به وظایف خود نیز آگاه باشد (ارمه، ۱۳۷۶: ۱۷۲ - ۱۷۱). گراهام^۳، مؤلفه‌های رفتار شهروندی را در ابعاد مختلف، مطرح می‌کند. بعد اول: اطاعت یا احترام به قوانین، فرآیندها و ساختارهای نظم یافته است مؤلفه دوم: وفاداری است که شهروندان باید به منافع دیگران و جامعه توجه نمایند. شهروندان وفادار و مسئولیت‌پذیر، ارتباطات خود را با دیگران توسعه می‌بخشند و تلاش‌های زیادی برای نیکی کردن از خود نشان می‌دهند. مؤلفه سوم: مشارکت است. فردی که علاقه‌مند به مشارکت است (زارع، ۱۳۸۹: ۱۲۷). همچنین از دیدگاه پارسونز^۴ برخوردار بودن از روحیه عقلانی، انتقادی و دانش علمی، احترام به قانون، بهره‌مندی از آزادی‌های مدنی در قانون و درک همه‌جانبه از مفهوم شهروندی مهم‌ترین ارزش‌هایی هستند که باعث تقویت فرهنگ شهروندی در جامعه می‌شوند (روشه، ۱۳۷۶: ۶۷).

از آن جایی که رفتار شهروندان با رضایت آن‌ها از محیطی که در آن زندگی می‌کنند ارتباط دو سویه دارد و در نتیجه، شهری که فاقد کیفیت کالبدی مناسب برای زندگی باشد، از خصیصه‌های شهری فاصله دارد و ساکنان آن احساس خاصی به آن نداشته و یا احساس منفی به آن دارند و در نتیجه، تمایلی به حل مسائل آن نشان نمی‌دهند (Das, 2008: 65) در این میان مفاهیم متعددی مطرح گردیده که به تأثیر متقابل ساختار محیط و رفتار انسان می‌پردازد، مفهوم «قابلیت ۵» یا «توانش ۶» است که خاستگاه آن روان‌شناسی اکولوژیکی می‌باشد و در رشته‌های طراحی از آن استفاده فراوانی شده است (محمدی و همکاران، ۱۳۹۶: ۲۱). واژه قابلیت توسط روان‌شناس آمریکایی جیمز گیبسون^۷ به ادبیات این حوزه افزوده شده است. از نظر وی «قابلیت محیط چیزی است که محیط تأمین می‌کند یا در دسترس قرار می‌دهد و دربرگیرنده رابطه مکمل میان محیط و انسان است (Gibson, 1986: 127) در طراحی ساختمان‌ها، معماران باید در

1- Marshall

2- Hermet, Guy

3- Graham

4- Talcott Parsons

5- capability

6- capacity

7- James Gibson

حقیقت آگاه باشند که چطور قابلیت‌ها را خلق کرده و آن‌ها را درک کنند. یک طراحی مناسب، با مزیت ساختاری خود، نشان می‌دهد که چطور باید استفاده شود و چه قابلیت‌هایی دارد (نقدبیشی و همکاران، ۱۳۹۵: ۸۱) از این رو، آنچه طراحان یا معماران خلق می‌کنند، فقط فرصت‌هایی برای فعالیت کردن نیستند بلکه دعوتی هستند که می‌توانند تأثیر شدیدی بر رفتار اشخاص بگذارند (Withagen et al, 2012: 254) در این راستا در معماری فضاهای خالی بین سطوح داخلی و طراحی شهری، فضاهای خالی ایجاد شده در بین سطوح ساختمان‌ها یعنی همان گذرها، کوچه‌ها، خیابان‌ها، میدان‌ها و سایر مکان‌ها و فضاهای شهری که اصطلاحاً به آن‌ها فضاهای عمومی می‌گوییم - هستند که تأمین کننده رفتارهای آدمی در شهر می‌باشند (نصراله زاده و همکاران، ۱۳۹۵: ۹-۸). بر این اساس رفتار انسان همواره تحت تأثیر محیط است. «بارکر ۱» در مورد اثر محیط کالبدی بر رفتار انسان، بیان می‌کند که «محیط اکولوژیک غیر اجتماعی، رفتاری را تقاضا نمی‌کند». وی نه تنها تأثیر محیط بر شکل‌گیری رفتار را تأیید می‌کند، بلکه تلفیق محیط و رفتار را تحت عنوان «قرارگاه رفتاری ۲» واحد تحلیل محیط معرفی می‌کند (شاهچراغی و بندرآباد، ۱۳۹۶: ۹۲). طبق تعریف بارکر، قرارگاه رفتاری تأثیری تعیین کننده بر رفتار انسان دارد. قدرت قرارگاه رفتاری در تعیین رفتار انسان، از این ناشی می‌شود که میان همه‌ی مؤلفه‌های قرارگاه رفتاری (ظرف کالبدی و الگوی رفتاری) وابستگی متقابل بسیار وجود دارد که منجر به انسجام درونی قرارگاه رفتاری می‌شود. این ویژگی را بارکر تحت مفهوم (همساختی) مطرح کرده است. همساختی به این معناست که عناصر انسانی و غیرانسانی قرارگاه، کاملاً با هم سازگار هستند (پیرگلو و هاشمی، ۱۳۹۷: ۱۰۱). بنابراین، بر اساس نظریه قرارگاه‌های رفتاری، رفتار انسان در همساختی ۳ با محیط شکل می‌گیرد. یعنی محیط کالبدی، شکل دهنده رفتار انسان است (Shaahcheraghi and Bandarabaad, 2016: 41). فعالیت‌هایی که در فضاهای شهری شکل می‌گیرد به دو عامل اصلی فرهنگ و خصوصیات فضایی - کالبدی نسبت داده می‌شود (بحرینی، ۱۳۹۳: ۳).

ساختار کالبدی محیط، فرصت‌های متعددی را برای بروز رفتار فضایی افراد ایجاد می‌کند (مستقیمی و همکاران، ۱۳۹۴: ۷۷). رفتار فضایی شامل رفتارهایی هستند که در مکان و متأثر از محیط پیرامون انجام می‌شوند (قره بگلو و روحی فر، ۱۳۹۵: ۴) در سال ۱۹۵۲ ویلیام کرک ۴ از بنیان‌گذاران جغرافیای رفتار فضایی برای اولین بار شکل واره محیط رفتاری را مطرح ساخت و روی دو محیط مشخص در مکتب جغرافیای رفتار فضایی تأکید می‌کند ۱- محیط پدیداری یا عینی: یک محیط فیزیکی است که در آن رفتار انسان ظاهر می‌شود. ۲- محیط رفتاری: از محیط ذهنی یا محیط روان‌شناختی تأثیر می‌پذیرد و در آن تصمیم‌گیری صورت می‌گیرد. این تصمیم‌گیری به صورت یک عمل آشکار در محیط پدیداری در می‌آید. یک مثال ساده، می‌تواند ما را بیشتر با دو محیط پدیداری و رفتاری آشنا سازد: شهر در مجموع یک محیط پدیداری به وجود می‌آورد. اما ما به عنوان شهروند، تنها بخش کوچکی از آن را به خوبی می‌شناسیم و آن را در ذهنمان مشخص‌تر و محدودتر می‌سازیم. این بخش محیط رفتاری ما می‌باشد. مثل اینکه، همه ما، محیط رفتاری خاص خود را داریم. مطالعات انجام شده در جغرافیای رفتار فضایی نشان می‌دهد که در رفتار انسان، محیط فیزیکی مؤثر می‌افتد. محیط فیزیکی، هم محیط طبیعی و هم محیط فیزیکی انسان ساخت را در بر می‌گیرد. در واقع محیط پدیداری فیزیکی تأثیرات محیط طبیعی و انسان ساخت در احساس و ادراک، تأثیرات زیبایی‌ها و زشتی‌های محیط زندگی در رفتار، تأثیرات شرایط فیزیکی محله و شهر در رفتار انسانی، کیفیت مسکن، محیط فیزیکی محیط کار، دانشگاه، مدرسه، همه به نحوی رفتار فضایی انسان را تحت تأثیر قرار می‌دهند (شکوئی، ۱۳۹۱: ۱۲۴-۱۱۷). فرهنگ الگوهای

1- Barker

2- Behavior setting

3- Synomorphy

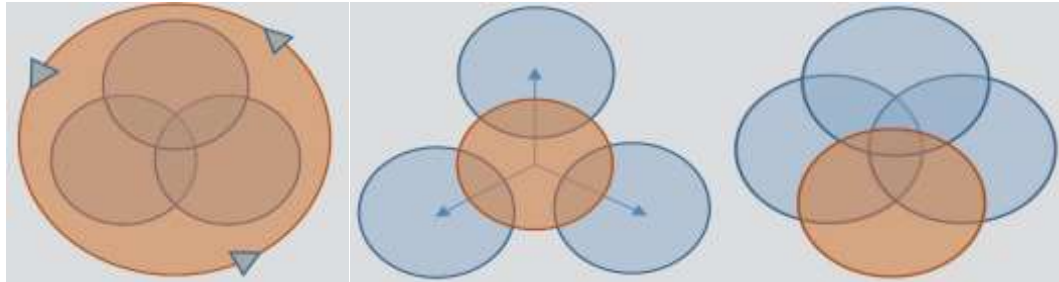
4- William Kirk

رفتاری را به وجود می آورد و سپس الگوهای رفتاری تعیین کننده و بیان کننده چگونگی استفاده شهروندان از فضاها می شوند (بحرینی، ۱۳۸۳: ۲).

بنابراین، موضوع رابطه میان فضا و رفتار، فضا و اجتماع یا فضا و رفتار اجتماعی، به عنوان مقوله‌ای میان‌رشته‌ای نه تنها در علوم محیطی و جغرافیایی، بلکه در علوم جامعه‌شناسی، روانشناسی و معماری نیز به پیدایش دیدگاه‌های نظری متعددی منجر شده است (Bonnes and Bonatio, 2001:31). از سوی دیگر، محققان بسیاری در راستای درک عوامل و علت‌های بروز رفتارهای پایدار شهروندان تحقیق کرده و نتایج برخی از این تحقیقات، به عنوان مدل و الگو ارائه شده که به پاسخ‌های رفتاری کاربران وابسته است و به اذعان محققان اغلب با اتکا به عوامل مختلف شناختی، عوامل عاطفی و محرک‌های هنجاری اتخاذ می‌شود (Fornara et al., 2016; Lin and Hsu, 2015). امروزه منتقدان معتقدند که این تحقیقات عمدتاً از عوامل ساختاری که باعث شکل‌گیری و زیربنای رفتار می‌شوند غافل‌اند، ظرفیت تحول‌پذیری آن‌ها محدود است و در نتیجه نمی‌توانند توضیح دهند چرا رفتارهای مرتبط با رفتار کاربران اغلب نتوانسته است با ارزش‌های پایداری هماهنگ شود (Geels et al., 2018; Goggins, 2018; Sahakian and Dobigny, 2019). بدیهی است که رفتار انسان تنها به ذهنیت او بستگی ندارد. بسیاری از عوامل زمینه‌ای ممکن است رفتار را تسهیل یا محدود کنند و بر انگیزه‌های فردی برای انجام آن رفتار تأثیر بگذارند (Thogersen, 2005). بنابراین، نه تنها در نظر گرفتن عوامل درون فردی مانند نگرش‌ها، هنجارها و عادت‌ها، بلکه عوامل زمینه‌ای مانند زیرساخت‌های فیزیکی، امکانات فنی، در دسترس بودن و ویژگی‌های محصول یا محیط نیز مهم است (Manning, 2009).

همان‌طور که فرهنگ شهروندی و نتایج مؤثر آن در توسعه پایدار شهری و پیشرفت‌های اجتماعی و فرهنگی سبب شده که کشورهای درحال توسعه ضرورت آن را درک کرده و زمینه توسعه را فراهم آورند (سلیمان، ۱۳۹۶: ۱۳۱). نقش فرهنگ در پایداری یا توسعه پایدار به عنوان موضوعی چند وجهی مورد توجه در طیف وسیعی از رشته‌ها و زمینه‌ها ظاهر شده است و در بسیاری از زمینه‌های سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی شهری و ظهور مدل "چهار ستون" پایداری در تعدادی از کشورها. ما استدلال می‌کنیم که "پارادایم سنتی"، با سه بعد یا ستون توسعه پایدار (تعادل محیطی، رشد اقتصادی و شمول اجتماعی) امروزه در بحران به سر می‌برد زیرا ناقص است و این پارادایم سنتی، فرهنگ و جنبه‌های فرهنگی جامعه را نادیده می‌گیرد یا در بهترین موارد اهمیت ذاتی آن را دست‌کم می‌گیرد. سرانجام، الگوی سنتی برای پرداختن به جهان ناکافی است. آیا کسی می‌تواند نادیده بگیرد که امروزه - علاوه بر بحران اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی - جهان با یک بحران شدید فرهنگی روبرو است؟ (Duxbury et al, 2012: 73-74). بررسی نقش فرهنگ در توسعه پایدار که ابتدا، یک نقش حمایت‌کننده و خود تحریکی (که به عنوان فرهنگ در توسعه پایدار شناخته می‌شود)، با افزودن فرهنگ به عنوان یک رکن چهارم موجب گسترش گفتمان توسعه‌ی پایدار می‌گردد. دوم، یک نقش (فرهنگ برای توسعه پایدار) که فرهنگ را به عنوان یک نیروی تأثیرگذارتر ارائه می‌دهد؛ این نقش، فرهنگ را در یک چهارچوب زمینه‌سازی و میانجی‌گری منتقل می‌کند که می‌تواند هر سه رکن را متعادل کند و توسعه پایدار را بین فشارها و نیازهای اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی هدایت نماید. سوم، نقش (فرهنگ به عنوان توسعه پایدار) که فرهنگ را به عنوان پایه و اساس کلی ضروری برای دستیابی به اهداف توسعه پایدار تصور می‌کند. با به رسمیت شناختن است که فرهنگ در ریشه‌ی تمامی تصمیمات و اقدامات انسانی قرار دارد و یک نگرانی عمیق (حتی یک پارادایم جدید) در تفکر فرهنگی، فرهنگ و پایداری ایجاد شده و تمایز بین ابعاد اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی پایداری شروع به محو شدن می‌نماید. نمودار زیر ارتباط بین این سه نقش تعریف‌شده را در رابطه با پایداری و نسبت به یکدیگر نشان می‌دهد. سه نقش فرهنگ (در

رنگ نارنجی) در توسعه پایدار (سه حلقه نشان‌دهنده سه ستون و رکن) است. فرهنگ به عنوان یک رکن چهارم (دیاگرام چپ)، فرهنگ موجود میان سه رکن (نمودار مرکزی) و فرهنگ به عنوان پایه‌ای برای توسعه پایدار (نمودار راست) افزوده شده است و فلش‌ها نشان‌دهنده پویایی در حال تغییر فرهنگ و توسعه پایدار است (Dessein et al, 2015: 28-29).

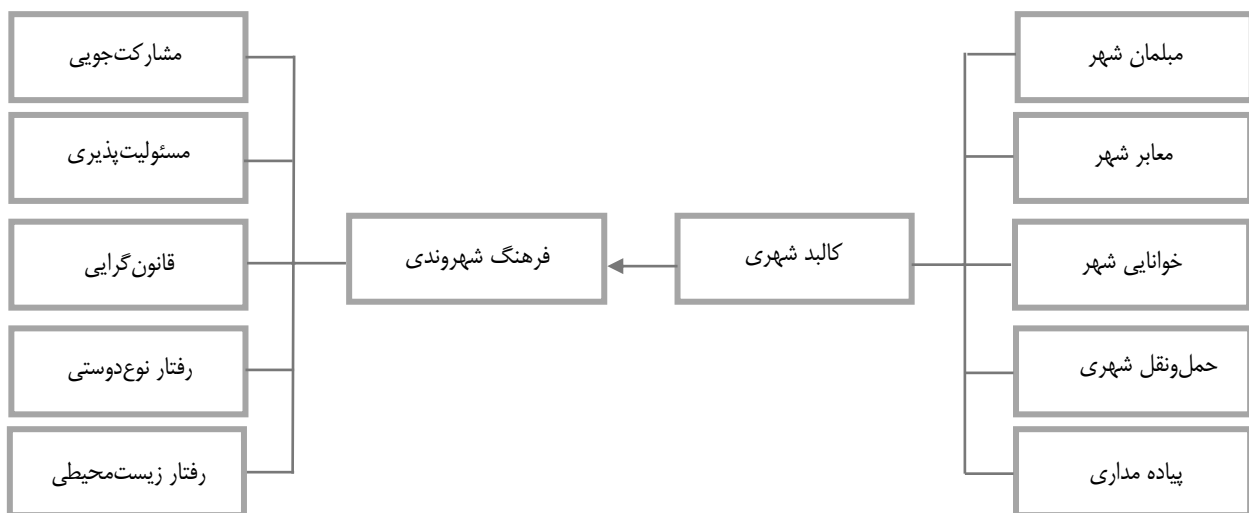
فرهنگ در توسعه پایدار

فرهنگ برای توسعه پایدار

فرهنگ به عنوان توسعه پایدار

شکل ۱- جایگاه فرهنگ در توسعه پایدار (Dessein et al, 2015: 29)

مدل نظری پژوهش در شکل شماره (۲) بیانگر آن است که شاخص‌های کالبد شهری شامل مبلمان شهر، معابر شهر، خوانایی شهر، حمل‌ونقل شهری، پیاده‌مداری و ابعاد فرهنگ شهروندی شامل مشارکت‌جویی، مسئولیت‌پذیری، گرایش به پیروی از قانون، رفتار نوع‌دوستی و رفتار زیست‌محیطی می‌باشند و ترسیم این مدل به معنای آن نیست که مثلاً به طور جزئی معابر یک شهر چگونه می‌توانند بر رفتار زیست‌محیطی افراد تأثیر بگذارند یا خوانایی یک شهر چگونه می‌تواند بر میزان مشارکت‌جویی افراد تأثیر بگذارد یا پیاده‌مداری چگونه می‌تواند بر قانون‌گرایی تأثیر بگذارد. بلکه در پژوهش حاضر به شکل کلی ضریب تأثیر شاخص‌های کالبد شهری بر ابعاد فرهنگ شهروندی سنجیده می‌شود و در نهایت مقدار ضریب تأثیر کالبد شهری بر فرهنگ شهروندان و تطبیق نتایج ابعاد فرهنگ شهروندی در شهرهای کاشان و یاسوج بررسی می‌گردد.

شکل ۲- مدل نظری پژوهش

هاشمیان فر و گنجی (۱۳۸۸)، در مقاله‌ای با عنوان «تحلیلی بر فرهنگ شهروندی در شهر اصفهان» را مورد مطالعه قرار دادند که نتایج پژوهش نشان می‌دهد شهروندان اصفهانی در ابعاد سه‌گانه شهروندی، یعنی مشارکت‌جویی، مسئولیت‌پذیری و رعایت قوانین و در نهایت پابندی به اصول شهروندی در حد متوسط می‌باشند.

علیزاده و همکاران (۱۳۹۲)، در مقاله‌ای با عنوان «بررسی نقش و مشارکت مردم در اداره امور شهری نمونه موردی منطقه ۱۰ شهرداری مشهد» به انجام رسانیده‌اند و نتایج پژوهش نشان داد که نقش و مشارکت مردم در اداره امور شهر به ترتیب اولویت مشارکت ذهنی و معنوی، مشارکت سیاسی، مشارکت فیزیکی، مشارکت مالی و مشارکت ابزاری در رتبه اول تا پنجم قرار گرفتند.

نیکخواه و جهانشاهی فرد (۱۳۹۳)، در مقاله‌ای با عنوان «بررسی میزان مسئولیت‌پذیری اجتماعی شهروندان بندرعباس و عوامل فرهنگی و اجتماعی مؤثر بر آن» پرداختند و نتیجه پژوهش حاکی از آن است که مسئولیت‌پذیری اجتماعی شهروندان بندرعباس ۶/۶ و در مجموع بالاتر از حد متوسط است.

مختاری ملک آبادی و همکاران (۱۳۹۳)، در مقاله‌ای با عنوان «تحلیل و بازشناسی رفتارهای زیست‌محیطی شهری مطالعه موردی شهر اصفهان سال ۱۳۹۱» پرداختند و نتایج پژوهش نشان‌دهنده آن است که رفتار زیست‌محیطی شهروندان اصفهانی نسبت به دهه قبل رفتارهایی مسئولانه‌تر شده است.

خستو و حبیب (۱۳۹۵)، در مقاله‌ای با عنوان «رویکردی تحلیلی به تأثیر کالبدشهر بر فرهنگ با تأکید بر بافت شهری مطالعه موردی: شهر قزوین» پرداختند که نتایج حاصل‌شده عبارت‌اند از کالبد شهر بر روی بیشتر افراد در بافت تاریخی تأثیر زیاد و خیلی زیاد، و بر روی ساکنان در بافت‌های قدیمی و میانی تأثیر متوسط رو به زیاد و در بافت جدید تأثیر متوسط رو به کم دارد.

احمدی (۱۳۹۶)، در مقاله‌ای با عنوان «فرهنگ، سیاست‌گذاری فرهنگی و توسعه پایدار: شناخت روابط و الزامات» پرداختند که نتایج پژوهش حاکی از آن است توجه به روابط فرهنگ و توسعه پایدار و رعایت الزامات به‌دست‌آمده منجر به تدوین سیاست‌گذاری می‌شود که از مسیر فرهنگی، توسعه پایدار را ایجاد و تقویت خواهد کرد که این سیاست‌گذاری‌های فرهنگی، نتایجی در سطح ملی و بین‌المللی به همراه خواهد داشت. در سطح ملی با شکل‌گیری قدرت فرهنگی، کاهش آسیب‌های اجتماعی، حفظ و گسترش هویت فرهنگی، تجارب فرهنگی، کسب ثروت و تسهیل و نهادینه کردن مشارکت شهروندان را محقق خواهد کرد و در بعد بین‌المللی هم علاوه بر تجارب فرهنگی با تبادل و تعامل فرهنگی، ضمن تقلیل تنازعات جهانی، زمینه ارتقاء و نفوذ معنوی و فرهنگی در عرصه جهانی را برای کشور فراهم می‌کند.

کوپر^۱ (۲۰۱۴)، در مقدمه کتاب خود نقش و تأثیر عوامل مؤثر بر فرهنگ شهروندی را مورد توجه قرار می‌دهد و بر اساس مطالعات پیشین استدلال می‌کند که عوامل مسئولیت‌پذیری، مشارکت، حقوق شهروندی، حق انتخاب از مهم‌ترین عوامل هستند که بر فرهنگ شهروندی تأثیر می‌گذارند.

رانانسه^۲ و همکاران (۲۰۱۶)، در مقاله‌ای با عنوان «مطالعه‌ای برای مقایسه سطح قابلیت پیاده‌روی در دو محله شهری سریلانکا» پرداختند و یافته‌های منطقه پانادورا نشان می‌دهد که میزان قابلیت پیاده‌روی افراد به عوامل محیطی ساخته‌شده از جمله عملیات روکش آسفالت پیاده‌رو، عرض پیاده‌رو، کیفیت نگهداری جاده اختصاص داده‌شده است. در منطقه ماهاراگاما، سطح پیاده‌روی افراد عمدتاً به عواملی از جمله در دسترس بودن انواع فعالیت‌های فروشندگان و بازی کودکان در خیابان‌ها بستگی دارد.

1- Cooper

2- Ranasinghe et al

نگوین^۱ (۲۰۱۹)، در مقاله‌ای با عنوان «مسئله حمل‌ونقل اتوبوس و رضایت مردم از حمل‌ونقل عمومی در شهر هوشی مین» پرداخت و نتیجه مطالعه نشان می‌دهد که مردم از حمل‌ونقل عمومی راضی هستند و خدمات حمل‌ونقل عمومی با کیفیت بالا و قیمت مناسب مسافران را به خود جلب می‌کند.

رودریگز و فرانکو^۲ (۲۰۱۹)، در مقاله‌ای با عنوان «اندازه‌گیری توسعه پایدار شهری در شهرها از طریق شاخص ترکیبی: مورد پرتغال» پرداختند. نتایج نشان می‌دهد که پایداری اقتصادی (وزن ۰٫۳۸۶) با کارآفرینی تقویت شده است، که باعث ایجاد مشاغل جدید با حمایت مشارکت‌های دولتی و خصوصی بوده است، توسعه پروژه‌های ترویج انسجام و شمول اجتماعی و اقدامات برای بهبود زیرساخت‌های اجتماعی (وزن ۰٫۲۴۵) در شهرهای پرتغال است. در نهایت، پایداری زیست‌محیطی (وزن ۰٫۳۶۹)، که بر مدیریت زباله و اقدامات برای حفظ و حفاظت از منابع طبیعی و به طور کلی محیط‌زیست تأکید کرده است.

داده‌ها و روش‌شناسی

روش تحقیق حاضر از نوع توصیفی - تحلیلی می‌باشد. گردآوری اطلاعات با استفاده از پژوهش پیمایشی و ابزار پرسشنامه و توزیع آن به صورت تصادفی در بین شهروندان شهرهای کاشان و یاسوج صورت گرفته است. به طوری که منابع و اطلاعات مورد نیاز در بخش ادبیات پژوهش، از طریق مطالعات اسنادی و کتابخانه‌ای و پیشینه تحقیق انجام شده است. جامعه آماری پژوهش در شهر کاشان ۳۰۴۴۸۷ نفر و در شهر یاسوج ۱۳۴۵۳۲ نفر می‌باشد (سرشماری نفوس مسکن، ۱۳۹۵). حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران با سطح خطای ۵ درصد ۳۸۴ نفر محاسبه و به تناسب جمعیت جامعه آماری، حجم نمونه برای شهر کاشان ۲۶۶ نفر و شهر یاسوج ۱۱۸ نفر اختصاص داده شد. در خصوص روش نمونه‌گیری شهرهای کاشان و یاسوج ابتدا جمعیت دو شهر جمع گردید و مجموع نهایی با استفاده از فرمول کوکران محاسبه شد که عدد ۳۸۴ به دست آمد و سپس جمعیت شهر کاشان تقسیم بر مجموع نهایی جمعیت هر دو شهر شد و عدد به دست آمده در ۳۸۴ ضرب گردید تا نتیجه نمونه‌گیری به دست آمد و محاسبه شهر یاسوج به همین شکل صورت گرفت. همچنین در این پژوهش از نرم‌افزارهای SPSS و AMOS استفاده گردید. نرم‌افزار SPSS که مخفف "Statistical Package for the Social Sciences" و به معنای "بسته آماری برای علوم اجتماعی" می‌باشد که برای تحلیل داده‌ها صورت می‌گیرد (حبیب‌پور و صفری، ۱۳۸۸: ۱۳). به طور خلاصه یک برنامه یا نرم‌افزار ویندوز است که اطلاعات مختلف (مثلاً اطلاعات یک پرسشنامه) را دریافت می‌کند، تحلیل می‌کند و جدول و نمودار برای آن‌ها تهیه می‌کند. AMOS مخفف Analysis of Moment Structures است که به معنای تحلیل ساختارهای لحظه‌ای است. AMOS به طور خاص برای مدل‌سازی معادلات ساختاری طراحی شده است. در آن سعی بر این بوده است که تمامی ایراداتی که توسط تکنیک‌های چند متغیره سنتی وجود داشته است را برطرف نماید. این نرم‌افزار یک رویکرد خاص به تحلیل‌های آماری مرتبط با متغیرهای پنهان دارد (بسحاق، ۱۳۹۴، ۵۵). برای تجزیه و تحلیل توصیفی و استنباطی داده‌ها از آزمون آماری t با دو نمونه مستقل از نرم‌افزار SPSS و جهت تبیین و مدل‌سازی اثرات و رابطه معنادار بین شاخص‌های کالبد شهری و ابعاد فرهنگ شهروندی نیز از مدل‌سازی معادلات ساختاری در نرم‌افزار AMOS استفاده گردید.

برای سنجش پایایی ابزار پژوهش از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شد. مقدار ضریب آلفای محاسبه شده در نمونه مطالعاتی شهر کاشان و شهر یاسوج به شرح جدول شماره (۱) تعیین شده است که نمایانگر پایایی و دقت سنجش پرسشنامه می‌باشد.

جدول ۱- ضرایب آلفای کرونباخ

1- Nguyen

2- Rodrigues & Franco

ابعاد	شاخص‌ها	ضریب آلفای کرونباخ در شهر کاشان	ضریب آلفای کرونباخ در شهر یاسوج
کالبد شهری	پیاده‌مداری	۰/۷۳۲	۰/۸۸۳
	حمل‌ونقل شهری	۰/۸۸۵	۰/۹۴۶
	(میلمان، معابر و خوانایی شهر)	۰/۶۳۸	۰/۹۴۸
فرهنگ شهروندی	مشارکت اجتماعی	۰/۸۶۷	۰/۹۱۷
	مسئولیت‌پذیری اجتماعی	۰/۶۹۹	۰/۸۵۹
	گرایش به پیروی از قانون	۰/۷۹۸	۰/۶۲۸
	رفتار نوع‌دوستی	۰/۷۴۷	۰/۹۲۰
	رفتار زیست‌محیطی	۰/۶۴۶	۰/۷۲۷

منبع: محاسبات نگارنده

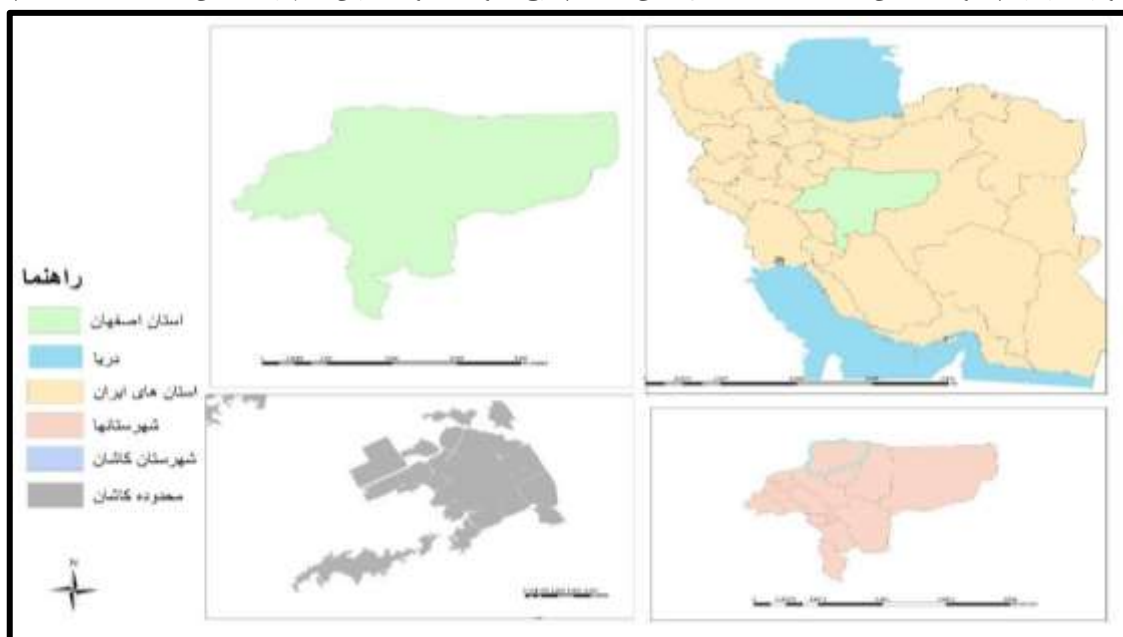
تعاریف عملیاتی متغیرهای استفاده شده در پژوهش که مورد سنجش قرار گرفته است به شرح جدول شماره (۲) می‌باشند.

جدول ۲- تعاریف عملیاتی متغیرهای مورد استفاده در پژوهش

دسته‌بندی	تعاریف عملیاتی متغیر	منابع
پیاده‌مداری	میزان رضایت از پیوستگی و یکپارچه بودن مسیرهای پیاده‌روی، میزان رضایت از کیفیت سنگ‌فرش معابر، میزان رضایت از کیفیت عرض و ابعاد پیاده‌روها، میزان دسترسی به فضای کافی برای پیاده‌روی، قدم زنی و مسیرهای مجزای پیاده.	حیبی و همکاران (۱۳۹۳)، خمره و نصیری (۱۳۹۳)، اسکندریور و همکاران (۱۳۹۶)، رضایی جعفری و همکاران (۱۳۹۷)، Ranasinghe et al (2016)
حمل‌ونقل شهری	میزان رضایت از سالم بودن صندلی‌های اتوبوس، میزان رضایت از ایمنی و سالم بودن اتوبوس، میزان رضایت از دسترسی آسان به ایستگاه‌های تاکسی و اتوبوس، میزان رضایت از کیفیت ایستگاه‌های تاکسی و اتوبوس.	قربانی و همکاران (۱۳۸۹)، نسترن و همکاران (۱۳۹۷)، کوزه‌گر کالجی و همکاران (۱۳۹۸)، Nwachukwu, (2014)
(میلمان، معابر و خوانایی شهر)	میزان رضایت از کیفیت خط‌کشی خیابان‌ها و معابر، میزان رضایت از وضعیت فواصل بین دوربرگردان‌ها، در عبور نکردن از دوربرگردان‌های غیرمجاز در هنگام رانندگی، میزان رضایت از وجود و خوانایی تابلوهای هدایت مسیر راهنمای شهری، میزان رضایت از وجود سطل‌های زباله به اندازه کافی و تفکیک (جداسازی) زباله تر و خشک.	شاهپوندی و همکاران (۱۳۹۴)، ایمانی و همکاران (۱۳۹۵)، خلیلی و همکاران (۱۳۹۶)، فرجی و همکاران (۱۳۹۷)، روستایی و ناصری (۱۳۹۸)، Satir, and Korkmaz, (2005)
مشارکت اجتماعی	مراجعه به ادارات برای آسفالت محل یا تأمین روشنایی خیابان و موارد مشابه، همکاری با شهرداری در اجرای پروژه‌های مختلف شهری، نامزد شدن برای انتخاب در شورای محله و شرکت در انتخابات شورای اسلامی شهر، عضویت در یک نهاد یا تشکل مردمی (مانند مؤسسات خدماتی مردم نهاد (NGOها)).	ادهمی (۱۳۹۵)، ملکی و دامن باغ (۱۳۹۶)، نصرتی‌نژاد و همکاران (۱۳۹۸)، قایدگیوی و همکاران (۱۳۹۸)، جعفری علی آبادی و گنجی (۱۳۹۹)
مسئولیت‌پذیری اجتماعی	میزان بردباری و گذشت در منازعات با هم‌شهروندی‌ها، میزان دقت در حفظ اموال شخصی خود، نسبت به حفظ امکانات و تجهیزات شهری. میزان احساس مسئولیت در قبال پیشرفت و توسعه شهر نسبت به مقایسه شهرهای توسعه‌یافته.	
گرایش به پیروی از قانون	میزان تصادفات من در رانندگی، میزان جریمه شدن توسط افسران راهنمایی و رانندگی، میزان پرهیز از رفتارهایی که باعث بروز ترافیک می‌شود (مانند عبور از چراغ قرمز، توقف بی‌جا، عدم رعایت سرعت مناسب و غیره)، میزان رعایت قوانین راهنمایی و رانندگی.	
رفتار نوع‌دوستی	هنگامی که مردم از من تقاضای کمک می‌کنند، درنگ نمی‌کنم، اگر در صف باشم و بینم کسی خیلی عجله دارد جایم را به او می‌دهم و کمک کردن به نابینا جهت عبور از خیابان، اگر بینم کسی حالش به هم‌خورده و بر زمین افتاده یا تصادف کرده، بالای سرش می‌روم.	
رفتار زیست‌محیطی	میزان ریختن زباله در کوچه و خیابان محله زندگی، میزان آلودگی صوتی و مزاحمت برای دیگران مانند بوق زدن و غیره، میزان تفکیک و جداسازی زباله‌ها در محله و سطح شهر، میزان رعایت قوانین ساخت‌وساز (عدم ریختن نخاله‌های ساختمانی در کوچه و خیابان).	

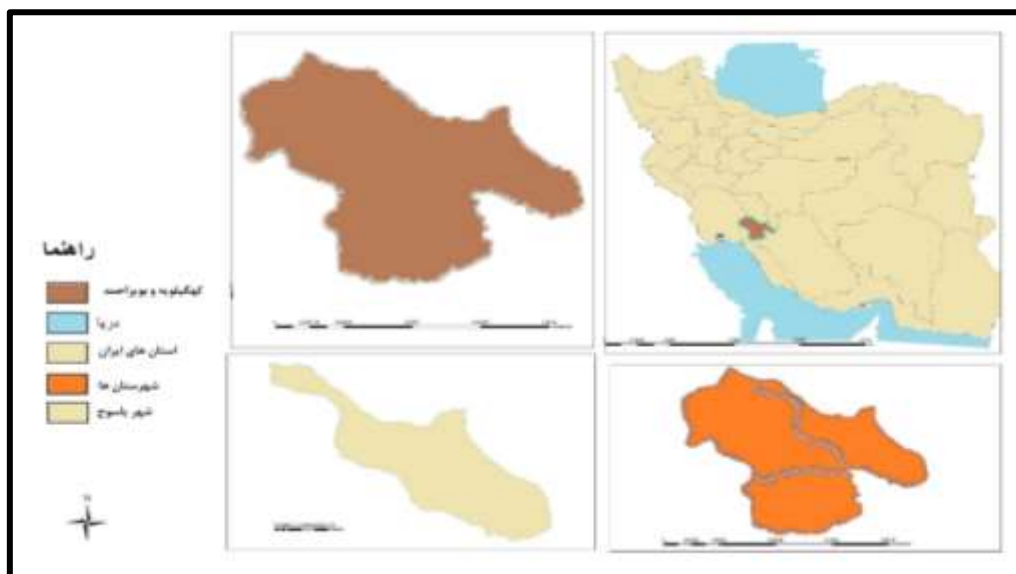
قلمرو پژوهش

شهر کاشان بین طول جغرافیایی ۵۰ درجه و ۵۶ دقیقه تا ۵۱ درجه و ۴۹ دقیقه و عرض جغرافیایی ۳۳ درجه و ۳۰ دقیقه تا ۳۴ درجه و ۲۶ دقیقه قرار دارد. هفت محله بافت تاریخی کاشان شامل محله‌ی محتشم، محله‌ی سلطان امیر احمد، محله‌ی درب اصفهان، محله‌ی طاهر و منصور، محدوده بازار، محله‌ی پشت مشهد پایین و بالا است (وارثی و همکاران، ۱۳۹۰: ۸) و کانون‌های اقماری پیرامون شامل راوند در شمال غربی، مجموعه فین بزرگ، کوچک و حسن‌آباد در بخش غربی می‌باشد (خلجی و همکاران، ۱۳۹۶: ۸۲). طبق سرشماری نفوس مسکن، ۱۳۹۵ جمعیت شهر کاشان ۳۰۴۴۸۷ نفر است و میزان بارندگی در شهر و منطقه شهری کاشان بسیار کم و زیر ۱۵۰ میلی‌متر، کمبود آب و درجه حرارت متفاوت دشت و کوهپایه‌ها برخوردار است. شرایط اقلیمی پای کوه خشک و نیمه‌خشک با زمستان‌های سرد و تابستان‌های بسیار گرم متأثر از شرق (کویر مرکزی) و زمستان‌های نسبتاً معتدل می‌باشد (طرح توسعه و عمران شهر کاشان، ۱۳۸۹: ۱۴-۱۲).

شکل ۳- نقشه موقعیت شهر کاشان (ترسیم: نگارنده)

شهر یاسوج واقع در جنوب غربی ایران در دامنه‌های رشته‌کوه‌های زاگرس بین ۳۰ درجه و ۹ دقیقه تا ۳۱ درجه و ۳۲ دقیقه عرض شمالی و ۴۹ درجه و ۴۳ دقیقه تا ۵۱ درجه و ۵۲ دقیقه طول شرقی قرار دارد (کریمی و همکاران، ۱۳۹۶: ۲۲). همچنین از نظر تقسیمات سیاسی کشور مرکز استان کهگیلویه و بویراحمد و مرکز شهرستان بویراحمد است (مهندسین مشاور همسو، ۱۳۷۵: ۲۴۶-۲۴۰). براساس سرشماری نفوس مسکن، ۱۳۹۵ جمعیت شهر یاسوج ۱۳۴۵۳۲ نفر می‌باشد. از لحاظ طبیعی بین رودخانه‌های بشار در جنوب و کوه‌های دنا در شمال و شرق، مهریان در غرب قرار گرفته است (مهندسین مشاور همسو، ۱۳۷۵: ۲۴۶-۲۴۰). محیط اطراف شهر یاسوج در میان جنگل‌های سرسبز و کوه‌های بلند قرار گرفته و آب‌وهوای این شهر سرد کوهستانی می‌باشد (عبدالی و همکاران، ۱۳۹۸: ۱۰۶).

شکل ۴- نقشه موقعیت شهر یاسوج (ترسیم: نگارنده)

یافته‌ها

یافته‌های توصیفی

یافته‌های توصیفی در شهر کاشان نشان داد که ۵۱/۱ درصد پاسخگویان زن و ۴۸/۹ درصد مرد هستند و از لحاظ سنی ۶۵/۴ درصد بیشترین پاسخگویان بین ۲۰ تا ۳۰ سال و پاسخ‌دهندگان مجرد ۶۸/۰ درصد بیشترین درصد و ۳۲/۰ درصد متأهل کم‌ترین درصد و از لحاظ بیشترین درصد طبقه اقتصادی - اجتماعی ۵۹/۰ درصد طبقه متوسط می‌باشند. در شهر یاسوج ۵۲/۵ درصد پاسخگویان مرد و ۴۷/۵ درصد زن هستند و از لحاظ سنی ۴۲/۴ درصد بیشترین پاسخگویان بین ۲۰ تا ۳۰ سال و پاسخ‌دهندگان متأهل ۵۳/۴ درصد بیشترین درصد و ۴۶/۶ درصد مجرد کم‌ترین درصد و ۶۳/۶ درصد بیشترین پاسخ‌دهندگان طبقه متوسط می‌باشند.

یافته‌های استنباطی

یافته‌های استنباطی این قسمت به تحلیل مقایسه میانگین شاخص‌های پژوهش در شهرهای کاشان و یاسوج پرداخته شده است و برای این منظور از آزمون t با دو نمونه مستقل مورد استفاده قرار گرفت.

جدول ۳- نتایج آزمون t مستقل در مورد تفاوت شاخص‌های پژوهش در شهرهای کاشان و یاسوج

شاخص	شهر	میانگین	آزمون برابری واریانس‌های F		آماره آزمون تی	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
			Sig	F			
پیاده‌مداری	کاشان	۲/۸۱	۱/۵۷۹	۳/۰۹	-۱/۰۵۸	۳۸۲	۱/۹۵۴
	یاسوج	۲/۸۱			-۱/۰۵۷	۲۱۱/۷۹۰	۱/۹۵۵
حمل‌ونقل شهری	کاشان	۲/۶۴	۱/۸۴۶	۱/۰۳۸	-۴/۳۸۰	۳۸۲	۱/۰۰۰
	یاسوج	۲/۲۶			-۴/۴۲۲	۲۲۹/۴۹۳	۱/۰۰۰
میلان، معابر و خوانایی شهر	کاشان	۲/۸۶	۱/۲۱۲	۱/۵۶۰	-۳/۲۳۹	۳۸۲	۱/۰۰۱
	یاسوج	۲/۶۸			-۳/۱۲۰	۲۰۵/۹۸۷	۱/۰۰۲
مشارکت اجتماعی	کاشان	۲/۶۸	۱/۵۷۹	۳/۰۸	۳/۹۳۶	۳۸۲	۱/۰۰۰
	یاسوج	۳/۰۳			۳/۸۶۱	۲۱۴/۵۷۱	۱/۰۰۰
مسئولیت‌پذیری اجتماعی	کاشان	۴/۰۴	۱/۰۰۹	۶/۱۸۹۶	۱/۵۰۱	۳۸۲	۱/۶۱۶
	یاسوج	۴/۰۸			۱/۴۶۰	۱۸۵/۷۵۱	۱/۶۴۶

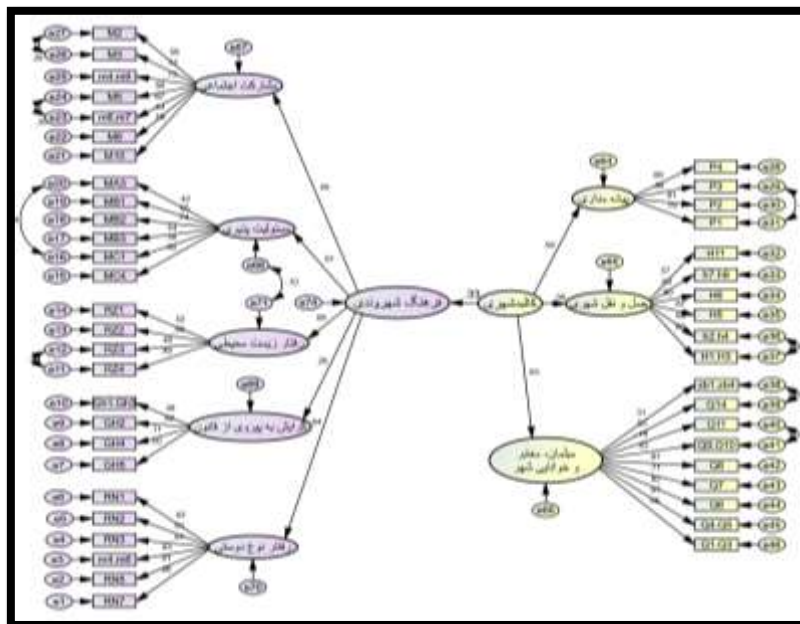
گرایش به پیروی از قانون	کاشان	۴/۱۹	۴/۰۳۶	۰/۴۵	-۰/۶۰۸	۳۸۲	۰/۵۴۴
	ياسوج	۴/۱۵			-۰/۵۸۷	۲۰۷/۱۲۵	۰/۵۵۸
رفتار نوع دوستی	کاشان	۴/۱۱	۱۰/۳۵۴	۰/۰۱	۰/۴۹۰	۳۸۲	۰/۶۲۴
	ياسوج	۴/۱۵			۰/۴۵۰	۱۸۶/۰۲۲	۰/۶۵۳
رفتار زیست محیطی	کاشان	۳/۱۸	۲/۶۱۳	۰/۱۰۷	۰/۳۸۰	۳۸۲	۰/۱۶۸
	ياسوج	۳/۲۴			۰/۳۱۵	۲۰۱/۱۴۱	۰/۱۹۰

منبع، یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۹

نتایج جدول شماره (۳) نشان می‌دهد که میانگین شاخص‌های مشارکت اجتماعی، مسئولیت‌پذیری اجتماعی، رفتار نوع دوستی و رفتار زیست محیطی در شهر یاسوج بالاتر از میانگین شهر کاشان است و میانگین شاخص‌های حمل و نقل شهری، (مبلمان، معابر و خوانایی شهر) و گرایش به پیروی از قانون در شهر کاشان بالاتر از میانگین شهر یاسوج می‌باشند و میانگین شاخص پیاده مداری در شهر کاشان و یاسوج به صورت مشترک برابر هستند. آزمون تی مستقل در شاخص‌های مسئولیت‌پذیری اجتماعی، گرایش به پیروی از قانون، رفتار نوع دوستی، رفتار زیست محیطی و پیاده مداری که سطح معنی‌داری این شاخص‌ها بیشتر از مقدار ۰/۰۵ می‌باشند نتیجه می‌گیریم که بین میانگین شاخص‌های (مبلمان، معابر و خوانایی شهر)، مشارکت اجتماعی و حمل و نقل شهری با توجه به سطح معنی‌داری آزمون تی مستقل این شاخص‌ها که کمتر از مقدار ۰/۰۵ می‌باشند نتیجه می‌گیریم که بین میانگین شاخص‌های مذکور در شهرهای کاشان و یاسوج تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

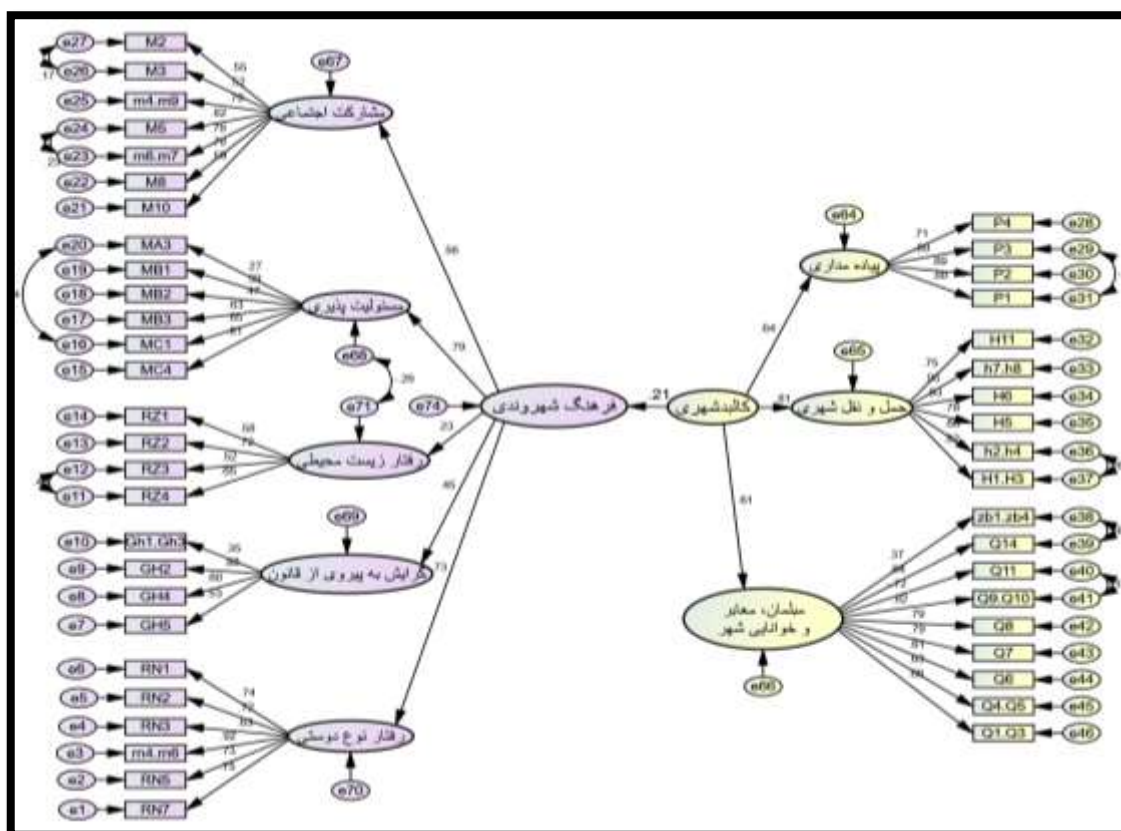
آزمون فرضیات

فرضیه اول: بین کالبد شهری و فرهنگ شهروندی در شهر کاشان رابطه وجود دارد.
برای برقرار کردن رابطه و سنجش تأثیرگذارترین شاخص‌های کالبد شهری بر فرهنگ شهروندی در شهرهای کاشان و یاسوج از الگوی مدل معادلات ساختاری استفاده شده است. شکل شماره (۵) مدل کالبد شهری بر فرهنگ شهروندی در شهر کاشان نشان داده شده است.

شکل ۵- مدل مفهومی اولویت‌بندی شاخص‌های کالبد شهری بر فرهنگ شهروندی در شهر کاشان

یافته‌های حاصل از معادلات ساختاری پژوهش در شهر کاشان نشان می‌دهد که از میان شاخص‌های کالبد شهری و فرهنگ شهروندی کدام شاخص دارای اهمیت بیشتری بوده و اثرات بارزتری نسبت به بقیه پارامترهای ذکر شده دارا بوده است. یافته‌های مدل عاملی مرتبه دوم نشان می‌دهد که در میان شاخص‌های کالبد شهری عامل (مبلمان، معابر و خوانایی شهر) بیشترین بار عاملی را با وزن ۰/۹۳ و در میان شاخص‌های فرهنگ شهروندی عامل مسئولیت‌پذیری اجتماعی بیشترین بار عاملی را با وزن ۰/۸۱ به خود اختصاص داده است. عامل رفتار نوع‌دوستی با بار عاملی ۰/۶۴ در رتبه سوم قرار گرفت پس از آن عامل‌های پیاده‌مداری، حمل‌ونقل شهری، مشارکت اجتماعی، گرایش به پیروی از قانون و رفتار زیست‌محیطی با بارهای عاملی ۰/۵۸، ۰/۵۶، ۰/۵۵، ۰/۲۶، ۰/۰۸ در مرتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند و در تأیید یا رد معناداری ارتباط بین کالبد شهری و فرهنگ شهروندی در شهر کاشان ۰/۳۳ رابطه معناداری وجود دارد که نشان‌دهنده تأیید فرضیه تحقیق است. فرضیه دوم: بین کالبد شهری و فرهنگ شهروندی در شهر یاسوج رابطه وجود دارد. شکل شماره (۶) مدل کالبد شهری بر فرهنگ شهروندی در شهر یاسوج نشان داده شده است.

شکل ۶- مدل مفهومی اولویت‌بندی شاخص‌های کالبد شهری بر فرهنگ شهروندی در شهر یاسوج

یافته‌های مدل عاملی مرتبه دوم در شهر یاسوج نشان می‌دهد که در میان شاخص‌های کالبد شهری عامل حمل‌ونقل شهری بیشترین بار عاملی را با وزن ۰/۸۱ و در میان شاخص‌های فرهنگ شهروندی عامل مسئولیت‌پذیری اجتماعی بیشترین بار عاملی را با وزن ۰/۷۹ به خود اختصاص داده است. عامل رفتار نوع‌دوستی با بار عاملی ۰/۷۳ در رتبه سوم قرار گرفت پس از آن عامل‌های پیاده‌مداری، (مبلمان، معابر و خوانایی شهر)، مشارکت اجتماعی، گرایش به پیروی از قانون و رفتار زیست‌محیطی با بارهای عاملی ۰/۶۴، ۰/۶۱، ۰/۵۶، ۰/۴۵، ۰/۲۳ در مرتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند و در تأیید یا رد

معناداری ارتباط بین کالبد شهری و فرهنگ شهروندی در شهر یاسوج ۰/۲۱ رابطه معناداری وجود دارد که نشان دهنده تأیید فرضیه تحقیق است.

جدول شماره (۴) متغیرهای مورد استفاده در مدل سازی ساختاری را نشان می دهد که دارای سطح معنی داری کمتر از ۰/۰۵ هستند، به جزء شاخص رفتار زیست محیطی ۰/۴۳۶ در شهر کاشان و ۰/۱۱۷ در شهر یاسوج که بیشتر از ۰/۰۵ است و در نهایت همه روابط موجود در مدل مورد حمایت داده های تجربی قرار گرفته اند و تمامی پارامترهای لامدا دارای تفاوت معناداری با مقادیر صفر می باشند.

جدول ۴- رگرسیون وزنی مدل پیش فرض کالبد شهری بر فرهنگ شهروندی در شهرهای کاشان و یاسوج

تخمین غیراستاندارد، نسبت بحرانی و سطح معنی داری در شهر یاسوج			تخمین غیراستاندارد، نسبت بحرانی و سطح معنی داری در شهر کاشان			ابعاد
نسبت بحرانی	تخمین غیراستاندارد	سطح معنی داری	نسبت بحرانی	تخمین غیراستاندارد	سطح معنی داری	
۳/۱۰۴	۰/۵۸۹	۰/۰۲	۳/۱۰۴	۰/۵۸۹	۰/۰۲	کالبد شهری <--- فرهنگ شهروندی
۳/۵۹۹	۰/۸۱۵	***	۴/۷۰۷	۰/۹۷۳	***	فرهنگ شهروندی <--- مشارکت اجتماعی
۲/۸۶۴	۰/۶۰۳	۰/۰۴	۲/۷۲۶	۰/۳۹۳	۰/۰۶	فرهنگ شهروندی <--- گرایش به پیروی از قانون
	۱/۰۰۰			۱/۰۰۰		فرهنگ شهروندی <--- رفتار نوع دوستی
۳/۱۲۵	۰/۲۷۰۰	۰/۰۲	۳/۸۹۵	۰/۲۱۰۷	***	کالبد شهری <--- پیاده مداری
۳/۰۸۳	۰/۳۶۵۸	۰/۰۲	۳/۷۱۲	۰/۴۸۲	***	کالبد شهری <--- حمل و نقل شهری
	۱/۰۰۰			۱/۰۰۰		کالبد شهری <--- مبلمان، معابر و خوانایی شهر
۴/۲۹۹	۰/۱۳۰۱	***	۳/۸۰۶	۰/۷۲۴	***	فرهنگ شهروندی <--- مسئولیت پذیری
۱/۵۶۶	۰/۳۰۴	۰/۱۱۷	۰/۷۷۹	۰/۰۸۸	۰/۴۳۶	فرهنگ شهروندی <--- رفتار زیست محیطی

منبع، یافته های تحقیق، ۱۳۹۹

نتایج جدول شماره (۵) شاخص های پیش فرض برازش مدل نشان می دهد که داده های پژوهش به خوبی توانسته اند مدل مفهومی پژوهش را به صورت مشترک در شهرهای کاشان و یاسوج نمایندگی کنند.

جدول ۵- وضعیت شاخص های نیکویی برازش مدل پژوهش در شهرهای کاشان و یاسوج

RMSEA	PCFI	PNFI	CFI	GFI	CMIN/DF	DF	CMIN	NPART	شاخص
۰/۰۶۸	۰/۵۲۴	۰/۵۱۹	۰/۹۸۳	۰/۹۶۵	۲/۷۵۲	۱۶	۴۴/۰۲۶	۲۶	حمل و نقل شهری
۰/۰۶۲	۰/۶۵۱	۰/۶۲۶	۰/۹۳۸	۰/۹۳۵	۲/۴۶۰	۵۰	۱۲۲/۹۹۴	۴۰	(مبلمان، معابر و خوانایی شهر)
۰/۰۸۳	۰/۱۶۶	۰/۱۶۵	۰/۹۹۴	۰/۹۹۱	۴/۶۳۶	۲	۹/۲۷۲	۱۸	پیاده مداری
۰/۰۶۲	۰/۵۴۹	۰/۵۳۵	۰/۹۶۱	۰/۹۵۸	۲/۴۴۸	۲۴	۵۸/۷۵۳	۳۲	مشارکت اجتماعی
۰/۰۶۴	۰/۴۹۶	۰/۴۷۷	۰/۹۳۰	۰/۹۶۴	۲/۵۸۴	۱۶	۴۱/۳۳۸	۲۶	مسئولیت پذیری اجتماعی
۰/۰۴۳	۰/۳۳۰	۰/۳۲۵	۰/۹۸۹	۰/۹۹۱	۱/۷۰۸	۴	۶/۸۳۰	۱۶	گرایش به پیروی از قانون
۰/۰۶۸	۰/۵۱۵	۰/۵۰۵	۰/۹۶۵	۰/۹۶۶	۲/۷۵۰	۱۶	۴۴/۰۰۵	۲۶	رفتار نوع دوستی
۰/۰۰۰	۰/۱۶۷	۰/۱۶۶	۱/۰۰۰	۰/۹۹۹	۰/۵۳۳	۲	۱/۰۶۷	۱۸	رفتار زیست محیطی

منبع، یافته های تحقیق، ۱۳۹۹

نتیجه گیری

یکی از مسائل مهم شهرها فرهنگ شهروندان می باشد. شهروندی در جهان امروز، یک ضرورت اجتماعی است که به منظور تحقق اهدافی چون تقویت روحیه احترام به قانون، رعایت حقوق سایر شهروندان، حس وظیفه شناسی، ایجاد زمینه

مناسب برای مشارکت همه شهروندان و غیره را در برنامه‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مورد توجه قرار می‌دهد.

تحلیل نتایج کلی مربوط به مدل‌سازی معادلات ساختاری در بررسی آزمون فرضیه‌های اول و دوم پژوهش نشان داد که در بین کالبد شهری و فرهنگ شهروندی در دو شهر کاشان و یاسوج رابطه معناداری وجود دارد و ضریب تأثیر کالبد شهری بر فرهنگ شهروندی در شهر کاشان $0/33$ و در شهر یاسوج $0/21$ می‌باشد. و طبق این نتیجه، فرضیه‌های اول و دوم پژوهش بر اساس نظریه‌های قابلیت‌های محیط، قرارگاه رفتاری و جغرافیای رفتار فضایی تأیید می‌گردند. همچنین دیگر یافته‌های نشان داد که عامل (مبلمان، معابر و خوانایی شهر) در شهر کاشان بیشترین بار عاملی را با وزن $0/93$ و در شهر یاسوج عامل حمل‌ونقل شهری بیشترین بار عاملی را با وزن $0/81$ به خود اختصاص داده‌اند. بنابراین می‌توان گفت که در میان شاخص‌های کالبد شهری و فرهنگ شهروندی به ترتیب عامل (مبلمان، معابر و خوانایی شهر) و عامل حمل‌ونقل شهری بیش از سایر شاخص‌ها از نظر مردم شهر کاشان و یاسوج از اهمیت برخوردار است. در ادامه مشخص گردید بیشترین وزن‌های رگرسیونی در شهر کاشان به ترتیب عامل‌های رفتار نوع‌دوستی، پیاده‌مداری، حمل‌ونقل شهری، مشارکت اجتماعی، گرایش به پیروی از قانون و رفتار زیست‌محیطی با بارهای عاملی $0/64$ ، $0/58$ ، $0/56$ ، $0/55$ ، $0/26$ ، $0/08$ هستند و در شهر یاسوج به ترتیب عامل‌های رفتار نوع‌دوستی، پیاده‌مداری، (مبلمان، معابر و خوانایی شهر)، مشارکت اجتماعی، گرایش به پیروی از قانون و رفتار زیست‌محیطی با بارهای عاملی $0/73$ ، $0/64$ ، $0/61$ ، $0/56$ ، $0/45$ ، $0/23$ در مرتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند.

از طرفی تحلیل جزئی‌تر مدل‌سازی معادلات ساختاری در تطبیق نتایج شاخص‌های فرهنگ شهروندی در شهرهای کاشان و یاسوج نشان داد در بین متغیر رفتار زیست‌محیطی در شهر کاشان و یاسوج به صورت مشترک عامل ایجاد آلودگی صوتی و مزاحمت برای دیگران مانند بوق زدن به ترتیب با بارهای عاملی $0/90$ و $0/72$ بیشترین وزن رگرسیونی را به خود اختصاص داده است، در بین متغیر رفتار نوع‌دوستی در شهر یاسوج و کاشان به صورت مشترک عامل اگر در صف باشم و ببینم کسی خیلی عجله دارد جایم را به او می‌دهم و کمک کردن به نابینا جهت عبور از خیابان به ترتیب با بارهای عاملی $0/92$ و $0/83$ بیشترین وزن رگرسیونی را به خود اختصاص داده است، در بین متغیرهای گرایش به پیروی از قانون در شهر یاسوج و کاشان به صورت مشترک عامل معمولاً توسط افسران راهنمایی و رانندگی، زیاد جریمه می‌شوم به ترتیب با بار عاملی $0/88$ و $0/82$ بیشترین وزن رگرسیونی را به خود اختصاص داده است، در بین متغیر مسئولیت‌پذیری اجتماعی در شهر یاسوج عامل در منازعات با هم‌شهروندی‌ها سعی می‌کنم با بردباری و گذشت، قضیه را فیصله دهم با بار عاملی $0/81$ و در شهر کاشان عامل دقت در حفظ اموال شخصی خود و حفظ امکانات و تجهیزات شهری با بار عاملی $0/74$ بیشترین وزن رگرسیونی را به خود اختصاص داده است و در نهایت از میان متغیر مشارکت اجتماعی در شهر یاسوج عامل همکاری با شهرداری در اجرای پروژه‌های مختلف شهری با بار عاملی $0/82$ و در شهر کاشان عامل نامزد شدن برای انتخاب در شورای محله و شرکت در انتخابات شورای اسلامی شهر با بار عاملی $0/73$ بیشترین وزن رگرسیونی را به خود اختصاص داده است. در مجموع شاخص‌های فرهنگ شهروندی به صورت مشترک عامل مسئولیت‌پذیری اجتماعی در شهر کاشان و یاسوج به ترتیب با بیشترین وزن بار عاملی $0/81$ و $0/79$ به خود اختصاص داده است و برآورد کلی شاخص‌های فرهنگ شهروندی در دو شهر کاشان و یاسوج از نتایج مدل‌سازی معادلات ساختاری با تکیه بر آرا و نظریات صاحب‌نظران که در مورد تشریح و تقویت فرهنگ شهروندی به مواردی مانند: مشارکت در نهادهای قدرت سیاسی و رأی دادن و انتخاب، آگاهی شهروند نسبت به حقوق و وظایف خود، وفاداری و مسئولیت‌پذیری، اخلاق کاری، احترام به حقوق دیگری، احترام به قانون و غیره تأکید می‌ورزیدند، نشان داد که دو شهر کاشان و یاسوج نیازمند تقویت بیشتر در ابعاد گرایش به پیروی از قانون و رفتار زیست‌محیطی می‌باشند.

نهایتاً، نتایج این پژوهش با پژوهش‌های خستو و حبیب (۱۳۹۵)، کوپر (۲۰۱۴)، رانانسه و همکاران (۲۰۱۶) و نگوین (۲۰۱۹) همسو می‌باشد و نتیجه‌گیری کلی از موضوع و یافته‌ها نشان داد که در بین کالبد شهری و فرهنگ شهروندی در شهر کاشان ۰/۳۳ و شهر یاسوج ۰/۲۱ رابطه معناداری وجود دارد و در نتیجه کالبد شهری بر فرهنگ شهروندی در هر دو شهر کاشان و یاسوج اثرگذار است.

پیشنهادها

با توجه به این نتیجه راهکارهای ذیل جهت بهبود رعایت قوانین به ویژه قوانین راهنمایی و رانندگی در ابتدا برای شهر کاشان و سپس شهر یاسوج پیشنهاد می‌گردد.

الف: کاشان

- ایجاد تابلوهای هدایت مسیر راهنمای شهری؛
- رعایت استاندارد خط‌کشی خیابان‌ها و معابر جهت انحراف به چپ و سبقت غیرمجاز هنگام رانندگی؛
- ایجاد سرعت‌گیر، خطوط عابر پیاده برجسته، میدانچه و میدان‌ها، نمایشگرهای متغیر سرعت، جهت آرام‌سازی و روان‌سازی وضعیت ترافیک شهری؛
- ایجاد مسیرهای سواره و پیاده به صورت جداگانه؛
- ایجاد مسیرهای رفت‌وبرگشت در بیشتر خیابان‌های دوطرفه شهر به صورت جداگانه،
- رعایت استاندارد فواصل بین دوربرگردان‌ها، در عبور نکردن از دوربرگردان‌های غیرمجاز در هنگام رانندگی شهروندان؛
- ایجاد سامانه‌های هوشمند حمل‌ونقل درون‌شهری نظیر نظارت تصویری، کنترل مکانیزه سرعت با دوربین‌های کنترل‌کننده توسط پلیس جهت جلوگیری از تخلفات رانندگی؛
- ایجاد تابلوهای هدایت مسیر راهنمای شهری؛

ب: یاسوج

- رعایت زمان‌بندی مناسب و استاندارد (دقیقه و ثانیه‌شمار) توقف پشت چراغ‌قرمز؛
- نصب علائم و چراغ‌های راهنمایی که در شب و روز دید کافی داشته باشند؛
- رفع موانع دید مانند شاخه درخت در خیابان، که سبب دیده نشدن چراغ‌های راهنمایی می‌شود؛
- برداشتن موانعی همچون وجود تابلوی‌های تبلیغاتی در مسیرها؛
- رعایت استاندارد خط‌کشی خیابان‌ها و معابر جهت انحراف به چپ و سبقت غیرمجاز هنگام رانندگی؛
- همچنین جهت بهبود رفتارهای زیست محیطی شهروندان شهرهای کاشان و یاسوج با اطلاع‌رسانی و فرهنگ‌سازی شهروندان از طریق شبکه‌های اجتماعی فضای مجازی و رسانه ملی (تلویزیون)، چاپ و انتشار گاهنامه، ماهنامه، بروشور، پوستر راهکارهای ذیل پیشنهاد می‌گردد.
- عدم ریختن زباله در کوچه، خیابان و محله زندگی ساکنان
- عدم ایجاد آلودگی صوتی و مزاحمت برای دیگران مانند بوق زدن در شهر
- درونی سازی و فرهنگ‌سازی شهروندان در خصوص ریختن زباله در سکوهای سطل زباله در شهر
- افزایش آگاهی در خصوص تفکیک و جداسازی زباله‌ها تر و خشک توسط شهروندان در محله و سطح شهر به‌منظور استفاده مجدد از زباله‌های قابل بازیافت.
- حفظ و نگهداری درختان و عدم شکستن شاخه درختان و یادگاری نوشتن روی تنه درختان از سوی شهروندان.
- رعایت مواردی مانند گذاشتن زباله‌ها در خارج از منزل در ساعت مقرر و عدم ریختن نخاله‌های ساختمانی در کوچه و خیابان.

منابع

- احمدی، اسماعیل. (۱۳۹۶). **فرهنگ، سیاست‌گذاری فرهنگی و توسعه پایدار: شناخت روابط و الزامات**. اولین همایش بین‌المللی برنامه‌ریزی اقتصادی، توسعه پایدار و متوازن منطقه‌ای رویکردها و کاربردها (۱۳ و ۱۴ اردیبهشت‌ماه).
- ادهمی، عبدالرضا. (۱۳۹۵). **بررسی عوامل فرهنگی مؤثر بر رفتارهای معطوف به حفظ محیط‌زیست مورد مطالعه: ساکنین مناطق ۵ و ۱۸ شهر تهران**. فصلنامه بررسی مسائل اجتماعی ایران، ۷(۱)، ۱-۲۶.
- ارمه، گی. (۱۳۷۶). **فرهنگ دموکراسی**. ترجمه‌ی مرتضی ثاقب فر، تهران: انتشارات ققنوس.
- اسکندرپور، مجید؛ کوزه‌گر کالجی، لطفعلی؛ حنیفی اصل، یاسین؛ شیخکانلوی میلان، ناصر. (۱۳۹۶). **تحلیلی بر عملکرد فضاهای عمومی شهری با اهداف پیاده‌مداری (مطالعه موردی: بخش مرکزی شهر ارومیه)**. مطالعات ساختار و کارکرد شهری، ۴(۱۴)، ۱۱۸-۱۴۰.
- افشارکهن، جواد؛ ناجی مهر، فاطمه. (۱۳۹۳). **بررسی تأثیر ابعاد ساختاری و شناختی سرمایه اجتماعی بر احساس شهروندی (مطالعه موردی: ساکنان ۱۸ سال به بالای شهر مشهد)**. نشریه مطالعات جامعه‌شناختی شهری (مطالعات شهری)، ۴(۱۰)، ۲۹-۵۲.
- ایمانی، علی؛ منصوری، فردین؛ آمویی، محمدرضا. (۱۳۹۵). **ارزیابی آثار اجتماعی و فرهنگی اصلاح هندسی معابر شهری؛ با مطالعه اصلاح هندسی معابر سطح منطقه ۱۸ تهران**. فصلنامه علمی - پژوهشی پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، ۷(۲۵)، ۸۵-۱۰۴.
- آرام، مرضیه؛ فرخی، مریم. (۱۳۹۲). **تأثیر طراحی شهری بر ارتقای کیفیت محیطی و الگوی رفتاری شهروندان**. ماهنامه تخصصی شهر و منظر، ۳(۳۰)، ۴-۱۴.
- الیاسی، امیر؛ ستایش مهر، محمود؛ رجبی، امین. (۱۳۹۵). **بررسی رابطه طراحی فضای شهری با گرایش به ارتکاب جرم شهروندان و راهکارهای پیشگیری از آن (مورد مطالعه: خیابان‌های شهر اصفهان)**. فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، ۷(۴۶)، ۶۹-۹۰.
- بحرینی، سید حسین. (۱۳۹۳). **تحلیل فضاهای شهری در رابطه با الگوهای رفتاری استفاده‌کنندگان و ضوابطی برای طراحی**. انتشارات دانشگاه تهران.
- بسحاق، محمدرضا. (۱۳۹۴). **مدل‌سازی معادلات ساختاری در علوم انسانی ۲۲ Amos**. نشر جامعه‌شناسان، چاپ اول.
- پاپلی یزدی، محمدحسین؛ رجبی، حسین. (۱۳۸۶). **نظریه‌های شهر و پیرامون**. چاپ دوم. تهران: انتشارات سمت.
- پاکزاد، جهان‌شاه. (۱۳۹۱). **مبانی نظری و فرآیند طراحی شهری**. تهران: انتشارات شهیدی.
- پیرگلو، فرامرز؛ هاشمی، مهیار. (۱۳۹۷). **بررسی فضاهای آموزش امن با رویکرد قرارگاه‌های رفتاری، نمونه موردی دانشکده معماری دانشگاه آزاد سمنان**. فصلنامه دانش انتظامی سمنان، ۸(۲۸)، ۸۷-۱۱۴.
- جعفری علی آبادی، عاطفه. (۱۳۹۹). **بررسی رابطه سرمایه فرهنگی و فرهنگ شهروندی در میان شهروندان شهر کاشان**. (پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته مطالعات فرهنگی). استاد راهنما: محمد گنجی، دانشکده علوم انسانی، گروه علوم اجتماعی، دانشگاه کاشان.
- حاتمی نژاد، حجت؛ حاتمی نژاد، حسین؛ زیاری، کرامت‌الله؛ پوراحمد، احمد. (۱۳۹۹). **نقش فضاهای شهری در خلق الگوهای رفتاری ناهنجار با تأکید بر عامل پیش‌گیری از وقوع جرم در محله چهارباغ منطقه ثامن مشهد**. مطالعات ساختار و کارکرد شهری، ۷(۲۴)، ۹۹-۱۲۷.
- حبیب‌پور، کرم، صفری، رضا. (۱۳۸۸). **راهنمای جامع کاربرد SPSS در تحقیقات پیمایشی، تحلیل داده‌های کمی**. موسسه راهبرد پیمایش، نشر تهران، لویه، متفکران ۱-۸۶۲.

- حیبی، کیومرث؛ حقی، محمدرضا؛ صداقت نیا، سعید. (۱۳۹۳). *مقایسه تطبیقی قابلیت پیاده‌مداری در محلات مسکونی طراحی شده از دیدگاه ساکنین نمونه مطالعاتی: محله هفت‌حوض و فاز یک شهرک اکباتان در شهر تهران*. معماری و شهرسازی ایران، ۵(۸)، ۱-۱۲.
- خستو، مریم؛ حیب، فرح. (۱۳۹۵). *رویکردی تحلیلی به تأثیر کالبدشهر بر فرهنگ با تأکید بر بافت شهری مطالعه موردی: شهر قزوین*. فصلنامه مطالعات شهر ایرانی اسلامی، ۷(۲۶)، ۳۱-۴۲.
- خطیبی، سید محمدرضا. (۱۳۹۲). *تأثیر متقابل الگوهای رفتاری در احیای هویت محیط شهر، مطالعه موردی: محدوده ورودی سنندج*. نشریه هویت شهر، ۷(۱۳)، ۶۳-۷۳.
- خلجی، نسترن. (۱۳۹۶). *مقایسه تطبیقی اثرات رشد پراکنده بر سرمایه اجتماعی محلات بافت فرسوده و جدید شهری، محلات شهر کاشان*. (پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری). استاد راهنما: یونس غلامی و رسول حیدری سورشجانی، دانشکده منابع طبیعی و علوم زمین، دانشگاه کاشان، ۱-۱۳۰.
- خلیلی، حمید. (۱۳۹۶). *گسترش تابع زمان-تاخیر در محل برخورد جریانهای ترافیکی با رویکرد بررسی نحوه رانندگی و شرایط هندسی مسیر، مطالعات موردی دوربرگردان‌ها در معابر شهر تهران*. (پایان‌نامه کارشناسی ارشد گرایش راه و ترابری). استاد راهنما: ایمان آقایان، استاد مشاور: احسان کاشی، دانشکده فنی مهندسی، گروه عمران، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شاهرود، ۱-۱۰۱.
- خمر، غلامعلی؛ نصیری، اقبال. (۱۳۹۳). *بررسی و اولویت‌بندی معابر پیاده شهر زابل جهت بهسازی و نوسازی در راستای ارتقای شهری انسان‌مدار و پایدار (مطالعه موردی: خیابان‌های بافت مرکزی شهر زابل)*. مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی، ۹(۲۹)، ۱۱۵-۱۲۸.
- رضایی جعفری، کامران؛ ملکی، سعید؛ گشتیل، معصومه. (۱۳۹۷). *ارزیابی قابلیت پیاده‌مداری فضاهای شهری با رویکرد نوشتارگرایی (نمونه موردی: محله کیانپارس در شهر اهواز)*. فصلنامه مطالعات عمران شهری، ۲(۶)، ۶۱-۷۵.
- روستایی، شهریور؛ ناصری، رقیه. (۱۳۹۸). *ارزیابی قابلیت پیاده‌مداری معابر بافت تاریخی شهر مراغه*. پژوهش‌های بوم‌شناسی شهری، ۱۰(۱۹)، ۱۲۳-۱۳۴.
- روشه، گی. (۱۳۷۶). *جامعه‌شناسی تالکوت پارسونز*. ترجمه: عبدالحسین نیک‌گهر، تهران انتشارات تبیان.
- رهنمایی، محمدتقی. (۱۳۹۰). *گردشگری شهری*. انتشارات سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور، ۱-۱۳۹.
- زارع، حمید. (۱۳۸۹). *رفتارهای شهروندی در جامعه دینی*. فلسفه‌ی دین، ۷(۷)، ۱۱۹-۱۴۲.
- سلطانی، علی. (۱۳۹۳). *تحلیلی بر جایگاه حمل‌ونقل پایدار در برنامه‌های عمرانی شهرداری‌ها؛ مطالعه موردی شهرداری شیراز*. فصلنامه علمی - پژوهشی پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، ۵(۱۶)، ۱-۱۸.
- سلیمان، سهیل. (۱۳۹۶). *بررسی ارتباط بین هویت اجتماعی و فرهنگ شهروندی در شهر تهران*. فصلنامه علمی - پژوهشی علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر، ۱۱(۳)، ۱۳۱-۱۵۴.
- شاهچراغی، آزاده؛ بندرآباد، علیرضا. (۱۳۹۶). *محاط در محیط کاربرد روانشناسی محیطی در معماری و شهرسازی*. تهران: انتشارات جهاد دانشگاهی.
- شاهپوندی، احمد؛ قلعه‌نویی، محمود؛ علی‌پور اصفهانی، مریم. (۱۳۹۴). *بررسی ویژگی‌های کالبدی و اثرگذاری آن بر سرزندگی و زیست‌پذیری محله‌های قدیم شهری نمونه موردی محله سنبلستان اصفهان*. مرمت و معماری ایران، ۵(۹)، ۱۳-۲۷.
- شربتیان، محمدحسن. (۱۳۸۷). *تأملی بر مبانی فرهنگ شهروندی و ارائه راهکارهای برای گسترش آن*. مطالعات فرهنگی اجتماعی خراسان، ۹(۹)، ۱۱۹-۱۵۴.

- شکوئی، حسین. (۱۳۹۱). *اندیشه‌های نو در فلسفه جغرافیا جلد دوم فلسفه‌های محیطی و مکتب‌های جغرافیایی*. چاپ هشتم. موسسه جغرافیایی و کارتوگرافی گیتاشناسی، ۳۰۰-۱.
- طرح توسعه و عمران (جامع) شهر کاشان. (۱۳۸۹). مهندسين مشاور نقش جهان پارس.
- عبدالی، ابراهیم؛ کلانتری خلیل آباد، حسین؛ پیوسته گر، یعقوب. (۱۳۹۸). *تحلیلی بر عوامل مؤثر در پراکنده رویی نواحی شهری، نمونه موردی، شهر یاسوج*. فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، ۱۰(۳۶)، ۱۰۱-۱۱۶.
- علیزاده، کتابون؛ رضوی نژاد، مرتضی؛ رادفر، مینا. (۱۳۹۲). *بررسی نقش و مشارکت مردم در اداره امور شهری نمونه موردی منطقه ۱۰ شهرداری مشهد*. فصلنامه مطالعات برنامه‌ریزی شهری، ۱(۱)، ۶۱-۸۷.
- فرجی، مهسا. (۱۳۹۷). *ارزیابی وضعیت مبلمان شهری و ارتباط آن با رضایتمندی شهروندان، بهبود کیفیت محیط شهری و توسعه گردشگری مطالعه موردی شهر کاشان*. (پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری). استاد راهنما: محسن شاطریان، استاد مشاور: رسول حیدری سورشجانی، دانشکده منابع طبیعی و علوم زمین، دانشگاه کاشان، ۱-۱۳۶.
- قایدگیوی، فرود؛ حقیقتیان، منصور؛ بهیان، شاپور (۱۳۹۸). *تحلیل رابطه‌ی هویت ملی و پایداری به فرهنگ شهروندی (مورد مطالعه کلانشهر شیراز)*. فصلنامه مطالعات ملی، ۲۰(۱)، ۷۹-۱۰۴.
- قربانی، محمد؛ حیدری کمال‌آبادی، رضا؛ کریمی، حمیدرضا. (۱۳۸۹). *ارزیابی رضایت شهروندان مشهد از خدمات شبکه اتوبوسرانی شهری*. مشهد پژوهی، ۳(۴)، ۲۵-۴۷.
- قره بگلو، مینو؛ روحی فر، سولماز. (۱۳۹۵). *رابطه‌ی میان فرهنگ جامعه و رفتار استفاده‌کنندگان فضا با رویکرد تاریخ ذهنیت عامه*. کنفرانس بین‌المللی علوم انسانی و علوم رفتاری، ۱-۸.
- کریمی، فریبا؛ درخشان، الهام؛ حسن‌زاده، مهرشاد؛ صفایی، امید. (۱۳۹۶). *رهیافتی بر بهبود کیفیت خدمات گردشگری شهری با استفاده از مدل سروکوال (مطالعه موردی: شهر یاسوج)*. فصلنامه گردشگری شهری، ۴(۱)، ۱۵-۲۸.
- کوزه‌گر کالجی، لطفعلی؛ دارابی، سجاد؛ رضویان، محمدتقی. (۱۳۹۸). *تحلیل کارکردی سیستم اتوبوسرانی از نگاه شهروندان (مطالعه موردی: شهر ایلام)*. فصلنامه علمی فرهنگ ایلام، ۲۰(۶۳)، ۲۹-۴۷.
- لنگ، جان. (۱۳۹۵). *آفرینش نظریه معماری: نقش علوم رفتاری در طراحی محیط*. مترجم: علیرضا عینی فر، انتشارات دانشگاه تهران.
- لینچ، کوین. (۱۳۹۵). *تئوری شکل شهر*. مترجم: سید حسین بحرینی، انتشارات دانشگاه تهران.
- محمدی، محسن؛ ندیمی، حمید؛ ثقفی، محمود رضا. (۱۳۹۶). *جستاری در کاربرد مفهوم «قابلیت» در طراحی و ارزیابی محیط ساخته‌شده*. نشریه صفا، ۲۷(۷۷)، ۲۱-۳۳.
- مختاری ملک‌آبادی، رضا؛ عبداللهی، عظیمه السادات؛ صادقی، حمیدرضا. (۱۳۹۳). *تحلیل و بازشناسی رفتارهای زیست‌محیطی شهری مطالعه موردی شهر اصفهان سال ۱۳۹۱*. مجله پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، ۵(۱۸)، ۱-۲۰.
- مرکز آمار ایران. (۱۳۹۵). *سرشماری نفوس مسکن*.
- مستقیمی، ندا؛ گودرزی سروش، محمدمهدی؛ دانشگر مقدم، گلرخ. (۱۳۹۴). *بررسی تأثیر ساختار کالبدی بر رفتار فضایی بهره‌براران با رویکرد روانشناسی محیط، مطالعه موردی: پایانه مسافری استان همدان*. مطالعات محیطی هفت حصار، ۱۴(۱۳)، ۷۷-۸۹.
- ملکی، سعید؛ دامن باغ، صفیه. (۱۳۹۶). *واکاوی مفاهیم اخلاق و فرهنگ محیط زیستی از دیدگاه شهروندان مورد پژوهی: شهر اسلام آباد غرب*. فصلنامه جغرافیا و مطالعات محیطی، ۶(۲۳)، ۴۱-۵۸.

- مهدوی، سیدمحمدصادق؛ عاشوری، علی. (۱۳۹۳). *بررسی عوامل اجتماعی و اقتصادی مؤثر بر ارتقاء فرهنگ شهروندی (مورد مطالعه: شهر بوئسهر)*. مجله مطالعات توسعه اجتماعی ایران، ۶(۴)، ۲۳-۳۶.
- مهندسین مشاور همسو. (۱۳۷۵). *طرح تفصیلی، عمران و حوزه نفوذ شهر یاسوج*. اداره کل مسکن و شهرسازی کهگیلویه و بویراحمد، یاسوج.
- نامورمطلق، بهمن. (۱۳۹۱). *تأملی در معنای شهر*. روزنامه اعتماد، شماره ۲۴۸۲، صفحه ۱۲ اندیشه.
- نسترن، مهین؛ نوری، محمدجواد؛ ریخته گران، فریناز. (۱۳۹۷). *تبیین و ارزیابی معیارهای آسایش و آرامش در حمل و نقل همگانی درون شهری، مورد مطالعه: خط ۲۸ اتوبوس رانی کلان شهر اصفهان*. دانش شهرسازی، ۱(۱)، ۱۰۵-۱۲۱.
- نصراله زاده، ستوده؛ قاسمی، فاطمه؛ کاشف، محمدحسن. (۱۳۹۵). *ویژگی های روانشناسی محیط بر فضای معماری و فضای آموزشی*. سومین کنفرانس بین المللی پژوهش در علوم و تکنولوژی، برلین-آلمان ۱۹ تیرماه، ۱-۱۶.
- نصرتی نژاد، فرهاد؛ سراجزاده، سید حسین؛ دیهول، منصور. (۱۳۹۸). *تبیین جامعه‌شناختی رفتار زیست‌محیطی (مطالعه موردی: شهروندان تهرانی)*. فصلنامه توسعه پایدار محیط جغرافیایی، ۱(۳)، ۱-۲۱. [10.52547/sdgc.2.2.33](https://doi.org/10.52547/sdgc.2.2.33)
- Doi:
- نقدبیشی، رضا؛ برق جلوه، شهیندخت؛ اسلامی، سید غلامرضا؛ کامل نیا، حامد. (۱۳۹۵). *الگوی آموزش معماری بر اساس نظریه قابلیت‌های محیطی گیبسون*. هویت شهر، ۱۰(۲۶)، ۷۵-۸۴.
- نیکخواه، هدایت؛ جهانشاهی فرد، پریسا. (۱۳۹۳). *بررسی میزان مسئولیت‌پذیری اجتماعی شهروندان بندرعباس و عوامل فرهنگی و اجتماعی مؤثر بر آن*. مطالعات جامعه‌شناختی شهری، ۵(۱۳)، ۱۰۹-۱۳۴.
- وارثی، محمدرضا؛ زنگی‌آبادی، علی؛ وفایی، ابودر؛ شاطریان، محسن. (۱۳۹۰). *تحلیلی بر ساختارهای اقتصادی و اجتماعی بافت قدیم شهر کاشان*. فصلنامه آمایش محیط، ۶(۲۳)، ۱-۲۶.
- هاشمیان فر، سید علی؛ گنجی، محمد. (۱۳۸۸). *تحلیلی بر فرهنگ شهروندی در شهر اصفهان*. فصلنامه جامعه‌شناسی کاربردی، ۲۰(۱)، ۲۵-۴۴.
- همتی، رضا؛ احمدی، وکیل. (۱۳۹۳). *تحلیل جامعه‌شناختی از وضعیت فرهنگ شهروندی و عوامل تبیین‌کننده آن، مورد مطالعه: شهر ایوان*. فصلنامه برنامه‌ریزی رفاه و توسعه اجتماعی، ۱(۱۸)، ۱۳۹-۱۸۳.

- Alhosseini Almodarresi, S. M., Tabataba'i-Nasab, S. M., Bagheri Garabollagh, H., Mohammadi, F. (2019). *Does citizenship behavior have a role in changing attitude toward green products?* International Journal of Management Science and Engineering Management, 1-9.
- Bonnes, M., Bonatio, M. (2001). *Environmental Psychology: From Spatial-physical Environment to sustainable Development*. Handbook of Environmental Psychology, John Wiley and Sons, Inc, New York.
- Cooper, D. D. (2014). *Learning in the Plural: Essays on the Humanities and Public Life*. MSU Press.
- Das, D. (2008). *Urban Quality of Life: A case study of Guwahati*. Social Indicators Research.
- Dessein, J., Soini, K., Fairclough, G., Horlings, L. (2015). *Culture in, for and as Sustainable Development. Conclusions from the COST Action IS1007 Investigating Cultural Sustainability*. University of Jyväskylä, Finland. 6-72.
- Duxbury, N., Cullen, C., Pascual, J. (2012). *Cities, culture and sustainable development*. H. Anheier, y YA Isar, Cultural Policy and Governance in a New Metropolitan Age, 73-86.
- Fornara, F., Pattitoni, P., Mura, M., Strazzer, E. (2016). *Predicting intention to improve household energy efficiency: The role of value-belief-norm theory, normative and informational influence, and specific attitude*. Journal of Environmental Psychology, 45, pp. 1-10.

- Geels, F. W., Schwanen, T., Sorrell, S., Jenkins, K., Sovacool, B. K. (2018). *Reducing energy demand through low carbon innovation: A sociotechnical transitions perspective and thirteen research debates*. Energy research & social science, 40, pp. 23-35.
- Gibson, J. J. (1986). *The Ecological A roach to Visual Perception*. New York: Psychology Press, Taylor & Francis.
- Goggins, G. (2018). *Developing a sustainable food strategy for large organizations: The importance of context in shaping procurement and consumption practices*. Business Strategy and the Environment, 27(7), pp. 838-848.
- Janoski, T., Compion, S. (2015). *Citizenship, Sociological Aspects of*. International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences, 655–661.
- Lin, H. Y., Hsu, M. H. (2015). *Using social cognitive theory to investigate green consumer behavior*. Business Strategy and the Environment, 24(5), pp. 326-343.
- Manning, C. (2009). *The psychology of sustainable behavior: Tips for empowering people to take environmentally positive action*. Minnesota Pollution Control Agency.
- Marshall, T. H. (1950). *Citizenship and social class. In Class, citizenship and social development*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Meshram, K., O'Cass, A. (2013). *Exploring civic engagement through seniors' good citizenship behavior within clubs*. Journal of Nonprofit & Public Sector Marketing, 25(3), 256-283. Doi: <https://doi.org/10.1080/10495142.2013.816196>
- Nguyen, X. P. (2019). *The bus transportation issue and people satisfaction with public transport in Ho Chi Minh city*. Journal of Mechanical Engineering Research and Developments, 42(1), 10-16.
- Nwachukwu, A. A. (2014). *Assessment of passenger satisfaction with intra-city public bus transport services in Abuja, Nigeria*. Journal of Public Transportation, 17(1), 99-119.
- Pirnes, E. (2009). *Cultural policy in the sectoral trap - but how to escape it*. Nordisk Kulturpolitisk Tidskrift 2/2009, 155-174.
- Qian, J. (2020). *Urban Citizenship*. International Encyclopedia of Human Geography, 33–37.
- Ranasinghe, G., Amarawickrama, S., Rathnayake, R. (2016). *A Study to Compare the Level of Walkability in Two Urban Neighborhoods of Sri Lanka*. International Journal of Engineering Research and General Science, 4(1), 6-13.
- Riano, Y. (2011). *Addressing Urban Fear and Violence in Bogotá through the Culture of Citizenship: Scope and Challenges of a Unique Approach*. EthniCities: Metropolitan Cultures and Ethnic Identities in the Americas, 209-226.
- Rodrigues, M., ranco, M. (2019). *Measuring the urban sustainable development in cities through a Composite Index: The case of Portugal*. Sustainable Development. 1-14.
- Sahakian, M., Dobigny, L. (2019). *From governing behaviour to transformative change: A typology of household energy initiatives in Switzerland*. Energy Policy, 129, pp. 1261-1270.
- Satir, S., Korkmaz, E. (2005). *Urban open spaces with examples & the classification of urban furniture*. Journal of the Faculty of Architecture. 2 (1/2), 130-141.
- Shaahcheraghi, A., Bandarabaad, A. (2016). *Environed in Environment: Application of environmental psychology in architecture and urbanism*. Tehran: Jahaad daneshgahi Publication.
- Thogersen, J. (2005). *How may consumer policy empower consumers for sustainable lifestyles?*. Journal of consumer policy, 28(2), pp. 143-177.
- Vigoda, E., Golembiewski, R. T. (2001). *Citizenship Behavior and the Spirit of New Managerialism*. The American Review of Public Administration, 31(3), 273–295.
- Withagen, R., J.de Poel, H., Araujo, D., Pepping, G-J. (2012). *Affordance Can Invite Behavior: Reconsidering the Relationship between Affordance and Agency*. New Ideas in Psychology, 30(2), 250-258.